

Sinnepoppen

<https://hdl.handle.net/1874/40561>

Piaz, 1964, p. 531
Landwehr, 1930, 720

1962/
415

SINNEPOPPEN

van

ROEMER VISSCHER.

AMSTERDAM,

By VVillem Iansz. op 't water inde Sonnewyser, 1614.

Met Privilegie voor vijf Iaren.

Voor-reden, tot den goedthertighen Leser.

Unstige Leser, het sal u mogelijk vreemt gevē, dat wy dit werck *Sinnepoppen* noemen, ick beken wel, dat het inden eersten aensien hart valt: dan overleggende dat het principael bestaet half in een Poppe ofte Beeldt, en de ander helft by een sententie, spreekwoordt of ghegghetjen: soo siet hier in't woordt *Sinnepop*, de be- teeckenisse van t voortstel, immer soo wel getroffen te wesen, als in't Italiaensch *Impresa*, ofte in't Griecx en Latijn, die't *Emblema* intituleren, die daer mede niet soo volkomen de sin en roeren, als het woordt of tytel, die wy ghefelt hebben, en bysonder om dat het onse suyvere Moeders tale is, die wy ghenegen zijn te volgen, en nae ons vermogen te verrijcken: hebben voort ghevolght de regelen die *Paulus Iovius* daer af gheeft, te weten, datter gheen menschelijcke forme en behoort ghebruyckt te worden, het welck wy oock ghedaen en ghevolght hebben in de twee eerste Schocken, dan het derde Schock is wat uyt den bandt ghespronghen: behaeght het u, soo ist goet: soo niet, soo acht het voor vuyl pampier, ende slaet het over.

Dit werck had ick doen conterfeyten of malen in sekere pampieren bladen, doch sonder eenighe uytlegginge oft glose, om tot vermaeckelijckheyt van mijn sinnen te gebruycken, en voort die altemet een goet Vriendt te vertoonē, met de mondt be- duydende wat mijn meeninge was: dan om dat de Drucker daer wel toe gefint was, om die voor alleman gemeen te maken, heeft sommige goede vrienden opgemaect, die my gebeden, ja geboden hebben, eenige kleyne glosekens of bedietselen daer op te willen geven, het welck ick met onlust gedaen hebende, mijn self niet heb kon- nen vernoegeen: dan 'tis soo het is, Bancket voor goede vrienden wort nimmermeer ghelaeckt of mispresen: de hongherighe die is sly, laet hem met grove kost en swart broodt haest vernoege: en voor de leckere tongen ofstedertele kiefsche ooren ist niet

gefchottelt, dan voor de Boeren die haer garé in dusdanige weyden gaen verlustigē, daer de vogelkens singen Latijnsche melodie, met platte botte Hollandtsche tonge.

Sinnepop dan is een korte scherpe reden, die van Ian alleman, soo met het eerste aensien niet verstaen kan worden: maer even wel niet soo duyster datmer nae raden, jae of nae slaen moet: dan eyscht eenighe na bedencken ende overlegginghe, om alsoo de soetheydt van de kerle of pit te smaecten.

Dus vriendt wie ghy zijt, houdt my dit ten besten, u biddende dat ghy meer wilt achten op de kluchtigheydt van de Poppen, dan op de simpelheyd van de glosen, die soo sober zijn alse immermeer wesen moghen: want mijn meeninghe is noyt gheweest u verstant te quellen met veel lesen, dan u oogen wilde ick wel vermaken met aenschouwen van dit lodderlijck voorgeven, twelck by de Latijnen, Italianen ende Fransoyfen gemeen is, ende weet seecker dat onse tale genoegh beslepen ende bedisfelt is, om dese Voordansfers te volgen met eenen lustigen tret. Dus vaert wel, leeft vrolijk, ende schimpt heuffelijck: want ick bely, en weet wel, dat het niet sonder dat en is, dan hope op u goede gheneghentheyt vergiffenisse van als.

PRIVILEGIE.

DE H. Staten Generael der vereenichde Nederlanden, hebben geconsenteert ende geoctroyeert **Willem Jansz.** Boeckercooper te Amsterdam, omme voor den tijdt van vijf naestcomende Iaren, alleene inde vereenichde Provincien te moghen doen drucken ende uytgeven, seker Boeckken, genaemt **Sinne-poppen van Koeme Disscher**: Verbievende alle ende een yeghelijck Ingheseten van dese Landen, voorsz Boeckken inde voorsz vereenichde Nederlanden, binnen den voorsz tijdt van vijf Iaren, int geheel ofte ten dele in eenigheformaten, houte ofte copere Platen, ofte ander taelen nae te drucken, ofte elders naegestruct, inde selve te brenghen om te vercoopen, in einiger manieren, sonder consent vande voorsz **Willem Jansz.** op alsulcke penen als blijktt byde Brieven van Octroy daer van verleent: In Gravenhage den vijften. Augusti, 1614. M. v. Lyclama vt.

Ter Ordonnantie vande hooggemelte Heeren Staten Generael.

C. Aerffens.

cap. I

Jovis omnia plena.

EEn handt druckende een ledige viële of glazen vlesse onder het vvater, met den mondt nedervvaerts; vvordt nochtans de vlesse niet vol waters, om datse vol bedwōghen luchts is. Daermen mede bedieden vvil, dat God alles vervult, al hoevvel sulcks niet en schijnt; soo dat het vvoordt vvaer is:

Nil est in rebus inane.

Dat is:

Daer is niet ledighs of ydels in de dinghen.

Jovis omnia plena.

II

Ventilante doctrina.

EEn blaef balck blasende om een vier te doen barnen dat slappe-lijck aen't roocken is. Doet verstaen: dat onderrichtinghe verweeft het voncxken van waerheydt dat in elck mensche door Gods gratie ingheplant is, om te worden een vier en barnende yver tot der sielen saligheydt, als Boëtius seyt:

Heret profecto semen introrsus veri quod excitatur ventilante doctrina.

Dat is:

Van binnen is in ons ghehecht een voncxken van waerheydt, dat opghewackert wordt door de liefelijcke blasinghe van deughdelijcke leerin ghe.

Ventilante doctrina.

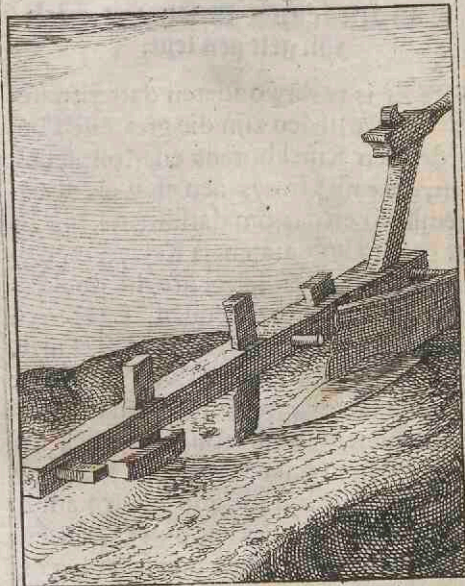

III

Evertit sed aptat.

AL hoe wel dat de ploegh het onderfte boven werpt, soo maeckt zy nochtans den acker bequaem om te befaeyen en goede vruchten te teelen. Betyckent, dat een goet oprecht deuchdelijck man altemet wel yet doet, dat niet wel en is nae het ghemeene oordeel van de manier-volghende wispeltuerighe ghemeente: Dan nochtans brengt hy't wel ten goeden en profytelijken eynde. Dan seytmen: wie soud' dat ghedacht hebben.

Evertit, sed aptat.

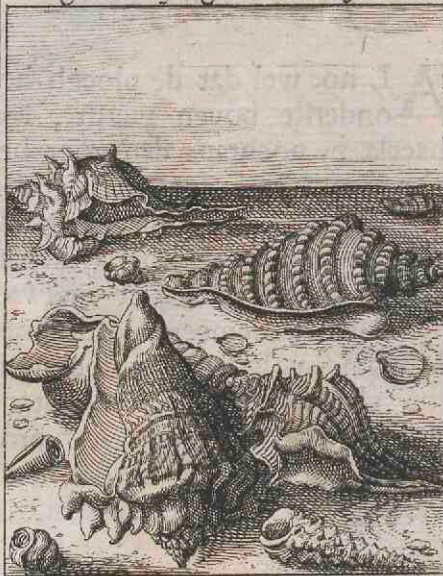

I V

Tis misselijck waer een geck
zijn gelt aen leyt.

HEt is te verwonderen datter treffelijcke lieden zijn die groot gelt besteden aen Kinckhorens en Mosselschelpen, daer niet fraeys aen en is als de selsaemheyd, en dat, om datse mercken datter groote Potentaten, ja Keyfers en Koningen zijn, die sulck gedrocht op doen soecken en wel dier betalen. Ey Heeren Apen, ghy verstaet het binnen spel niet. De Koninck Lodewijck van Vranckrijk de elfde van dier name, dede selsame dieren komen nyt zijn nabuer Koninckrijcken, om hem een naem te maken dat hy noch groote lust in zijn leven hadde, nochtans was hy doe ter tijt van lichaem seer swack. Ick wil hier niet schelden die haer neeringhe daer af maken, om hun profijt daer mede te doen, alst sonder lieghen gheschieden mach: die en zijn soo geck niet of zy sien een goet eynde voor haer deel.

Tis misselijck waer een
geck zijn gelt aen leyt.

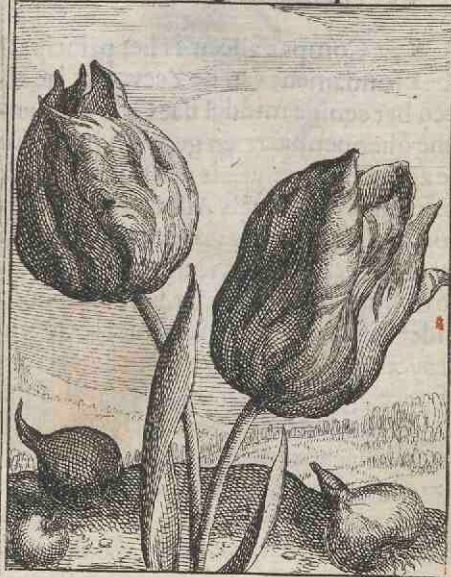

V

Een dwaes en zijn gelt zijn
haest gheschejden.

DEse Sinnepop is de voorgaende niet seer onghe-
lijck, als spruytende uyt een
selve reden, daerom sal in't
voorgaende ghenoech geseyt
zijn; want een vreemt hoorn-
ken of nieuw bloemken, 'tis
niet dan tuylery: maer de
hoorn-sotten behoeven soo
groote spilpenningen of ho-
ven niet te koopen en onder-
houden als de Bloemisten.

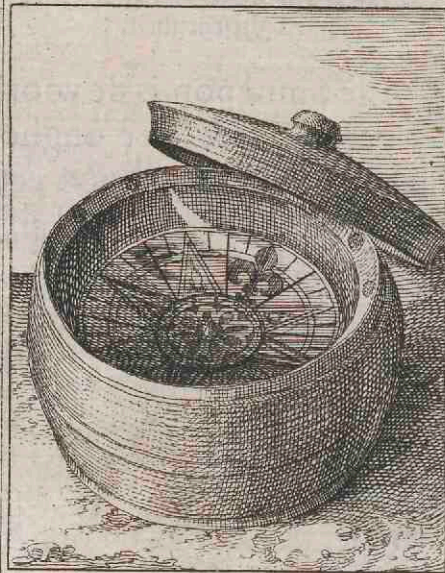
Een dwaes en zijn gelt
zijn haest gheschejden.

VI

Sans autre guide.

HEt Compas alleen is het principael fundament van de Zeevaart, ja alleen het eenige middel dat God dē mensche gheopenbaert en gegeven heeft om de zee te bouwē: wel is waer datter meer instrumenten zijn, als Astrolabiū, Graedboogh, Quadrāt, die goede hulpers zijn: maer sonder Compas soudemen in stadi-ge dolinge gins en weder swerven: ja de ander instrumentē konden niet recht gebruyct worden, want een donckere nacht of twee, met twee of drie nevelachtighe dagen, souden den Stuerman soo beangst en twyfelachtigh makē, dat hy niet soude weten in wat gat kruypē. Dit mach nergens beter dā uyt Homero bewesen worden, in de dolinge vā Vlyses, die thien jaren doolde herwaert en derwaert slingerende tusschen Troyen ende zijn Vaderlandt Ithaca. Hadde hy verskert op zijn Compas mogen scylen, hy hadde de reys ghedaen in min dan thien daghen.

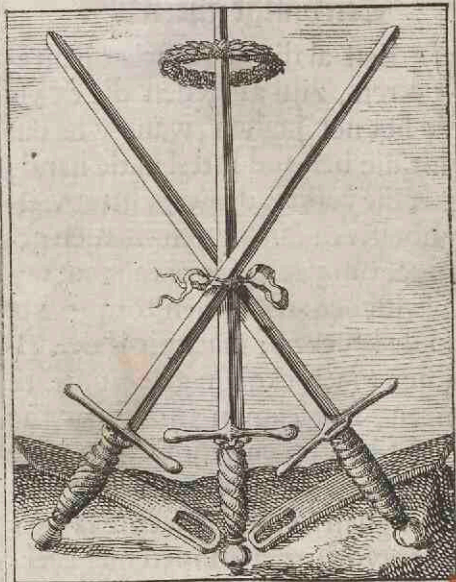
Sans autre guide.

VII

Door lichte eere/ lamme leden.

DE Schermers die vechten
 veel-tijdt om een Krans
 van bloemen, (om dat het
 gelt by henluyden niet over-
 vloedigh is) tot een teecken
 van eere; daer zy soo veele
 om lyden, datse dickmael
 een lamme arm kryghen, of
 vvorden een oogh uyt haer
 hooft ghesteecken: ende dat
 alleen om ghepresen te wor-
 den van een deel lichte quan-
 ten.

Voor lichte eere lamme leden.

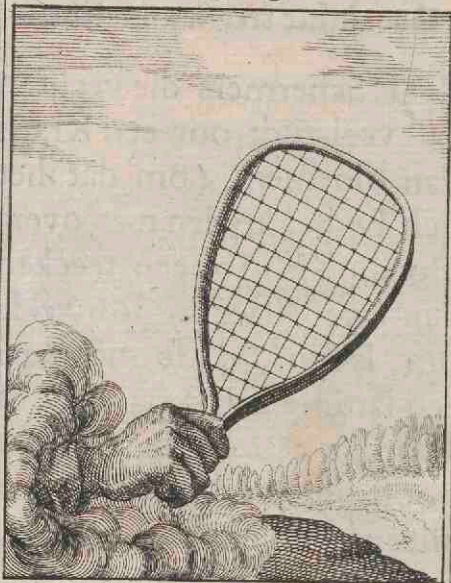

VIII

Ten vangt gheen vis.

MEest al die de Rancket hantieren, zijn al lieden die de vis uyt het net jaghen, want wie dat wint, die behoud luttel in de hand; maer die verliest, die verachtert vierdubbelt. Andere netten worden gebruyct om yet mede te vangen, tzy dan visschen of vogelen, tot profyte van de keucken: maer dit is de volkomen practijcke om gelt en tijd te korten, twelckmen tijdtkortinghe noemt: ende een groot deel van de beminnaers zijn van weelighe jonghelinghen snoode verachte lacketers geworden, en loopen met kackhielen, met de hielen deur de koufsen, en geven den bal op in de bane, om dat de verwaende kaetsers deur het bocken haer nastelinghen niet en fouden breecken.

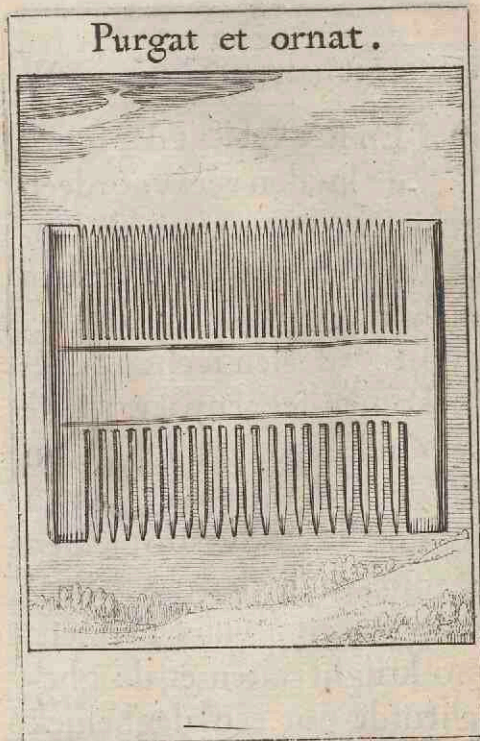
Ten vangt geen vis.

I X

Purgat & ornat.

EEn hooch Officier van een landt, is een kamme niet onghelijck, suyverende het landt van't schadelijck gheboefte, met goede justitie en scharp toe sien; en verfiende zijn ondersaten met goede vvetten ende vvillekeuren.

B

X

Hoe arger hoer / hoe beter geluck.

MEn fiet veeltijt dat snoode lyden veel voordeels genieten; dat de quaedste kinderen 'tgrootste deel hebben in hun vaderlijcke erffenisse, vvant zy deelen recht na haer toekomende aenpaert datse daer in hebben: en het gheen dat de sulcke meer verteert en verquist heeft, vwordt selden daer in aenghesien: en om dat elck pot een deksel behoeft, soo krijght altemet de ghescheurde pot een deghelijck deksel.

Hoe arger hoer, hoe beter luck.

XI

Keur baert angst.

DAermē kiesen mach voor beste uyt tyvec ofte meer dinghen, daer valt terstondt bekommeringh in't oordeel, soo dat men altemet bedroghen is door valsche voorbeeldinghe en ghebreck van kennisse, kiesende het quaedste voort beste: soo sietmen dat die te keurboom gaen mach, dicvvils tot vuylboom komt.

Keur baert angst.

XII

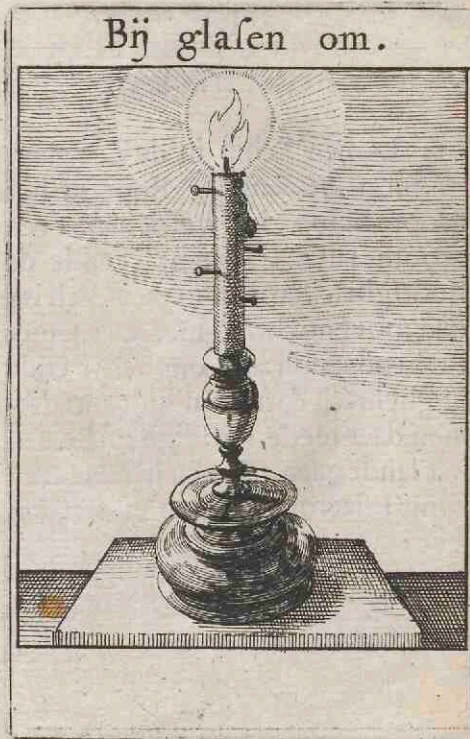
Fora villiaco.

EEn Boer die neemt zijn Wan en slaet het kaf uyt het koren, het lichte uyt het sware; al hoe wel het kaf de meeste hoop is, soo moetet nochtans voor het beste wijcken. Soo geschiet het oock in alle vergaderinghen van menichte van menschen, het lichtste gefelschap toont hen over al meest uyt; dan salmen wat treffelijcks handelen van saken van waerden, soo moet dat koren of menschen wat doen, daer het meeste meel en beste verstant by is. Ick bid de goede lieden die het woort *Fora villiaco* wat schrickelijck in de ooren valt, datse het mijn ten besten houden, ghy hebt hier gheen noot.

XIII
 Bij glazen om.

Alſſer een Kaeckelaer (die de woorden alleen heeft) in't ghelagh is, ſoo ſteectmen vvel (om hem te beſchamen) een ſpeld in de keerſe; en als de keerſe ſoo verre verbrandt is datſe de ſpeld uytvvorpt, dā ſeytmen: by glazen om, ſoo heeft de Kaeckelaer zijn tijdt gehad, een ander moet oock eens ſpreken. Dit is ghenomen uyt de Zeevaert, daermē alle tijdt by glazen meet, om datſe gheen klock en hebben.

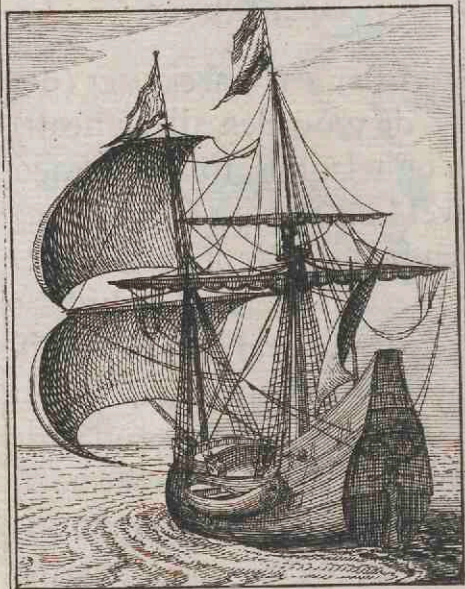
XIV

Sit oneri erit usui.

ALs een Schip in de Zee gaet, soo setmen het Boot in het groote Schip, het welck aldaer een groote ruymte neemt, ende de Bootsghefellen seer in de weech is; dan moet nochtans mee varen, niet teghenstaende alle ongherijf ende onghemack datmer af lijdt, om datmen daer mede noodigh moet aen het landt gaen, als men in de Haven komt: daerom datmen met reden seyt:

Die wat spaert/ die wat heeft.

Sit oneri, erit usui.

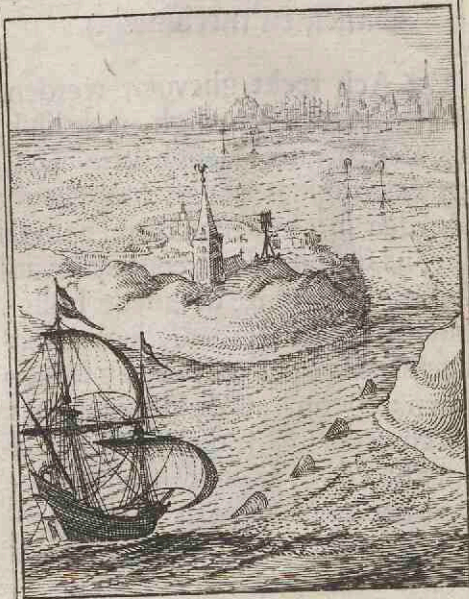

X V

Revelasti Parvulis.

DE grove plumpe lieden, en niet de groote gheleerde mannen, hebben de wetenschap de Havens in ende uyt te seylē, ende hun schepen van de gronden te wachten, daer de welvaert van dese landē aen ghelegghen is: Dus zeghent de goede God de zyne, met soo veel verstants als elck noodigh is tot zyne neeringhe. Soo dat de gheleerde wyse mannen de plumpe boeren ende Zeelieden soo wel behoeven, als de botte Hollanders de spitsinnighe Atheniensers ofte Italianen.

Revelasti Parvulis.

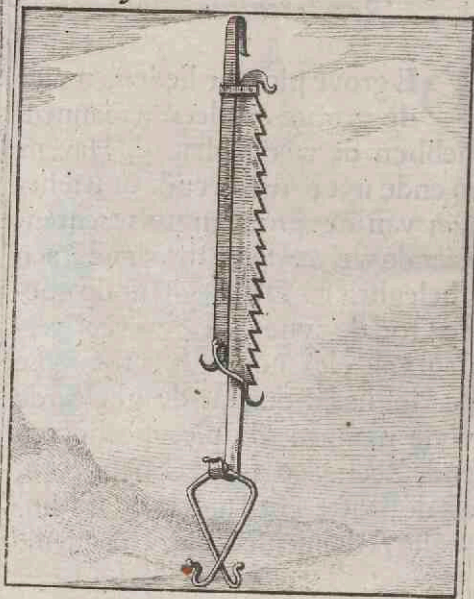

XVI

Galick en meewarigh.

MAch recht ghevoert werden van een goedigh reckelijck mensch, die hem laet ghebruycken, en waerdigh is om ghebruyckt te worden in alle saken, diemen juyft niet na de uysterste strengheydt van Iustitie, maer nae de goede billicheydt (vermengt met reden) moet decideren, oft aen de een zyde legghen: ghelijck als de Heughel gaet op en neder, ende de Vouthenghel gaet breedt ende enge, ghevoeghelijck nae de potten ofte ketels, daer men se toe te ghebruycken noodigh heeft.

Galijck en mewarich.

XVII

Diese minst behoeft/ isser best aen.

Hulp van buyten is wel goet, voor die niet beter en mach: maer beter is hy daer aen, die hem selfs behelpé kan, ende lyden hem met water ende broodt, al ist een sobere portie. Nochtans valt het wel soo, datter Koninghen en Vorsten zijn die nytheemsche hulp behoevé, al zijns rijk en machtigh. Dat laet ick waerachtigh zijn: maer hulpé van buyten komt te spade ofte te vroeck, en oock moetmen daer veel om verdragen, veynsen en dancken, met stuypen en nyghen, het welck een edel ghemoedt swaer valt. Dan een Courtsaen of Hovelingh moet zijn aensicht stellen, nu blyde, nu droevigh, na het believen of affectie van zijn Heere, die rechtschapen de krick is daer hy op steunt: en als hem die ontrocken wordt, valt hy ter neder in alle dreck ende ellendigheydt.

Lof Meulenaers acker/by Hee-
ren poppegoedt.

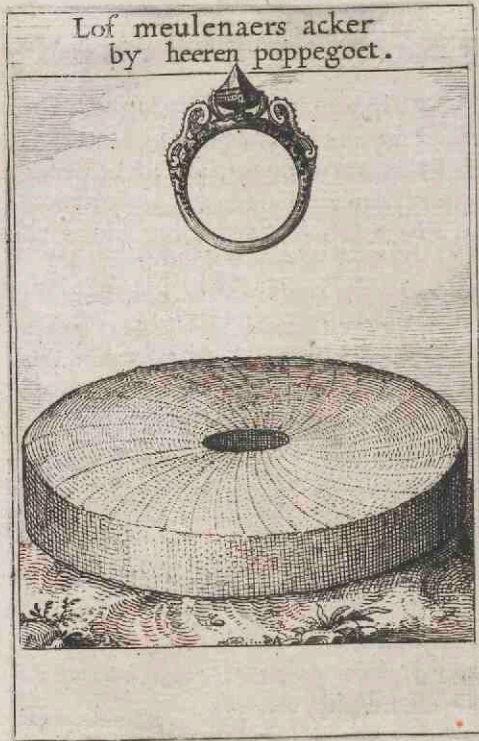
XVIII

MEn mach den Diamant pryfen om datse van de Heeren panlickers hoogh gheacht wordt, als een dingh dat raer is, soo zy quaecken, 'twelck na haer oude gewoonte onwaerachtigh is : want daer gheschiedt qualijck een houwelijck, of de Bruyt moet een Diamant ontfanghen van haren Bruydegom, tot een teecken van bestandighe trouwe, die met ghifte in de plaetse van liefde gheknoopt wordt : soo datter meer Diamanten in't landt zijn, dan Meulensteen: Sulcx dat men sustineren mach, dat een Meulensteen (boven den dienste die de Ghemeente daer af gheschiedt) veel raerder is, als een Diamant.

Ende :

Gheen dingh en is pryselijck / dan dat nut is.

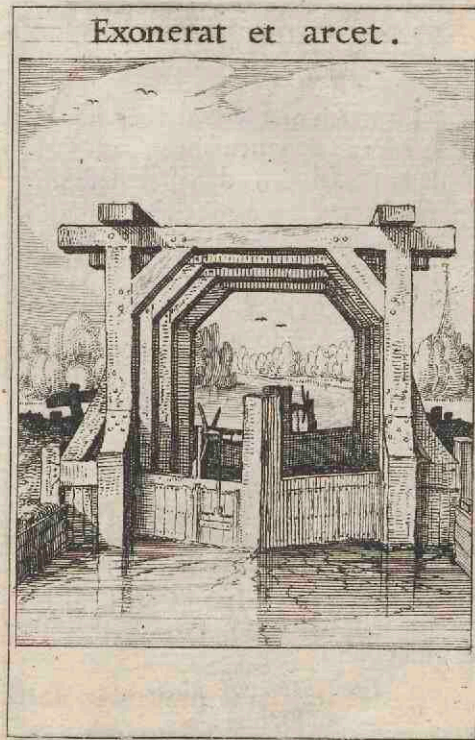
Lof meulenaers acker
by heeren poppegoet.

XIX

Exonerat & arcet.

DE kracht vā de Sluysen zijn by weynigh natien bekennt : maer de Hollanders houden by naest al haer landt van dit ghebou te leen, 'twelck sonder behulp van dien, luttel of niet waert en soude wesen : want het tapt de overtollige waterē af, en verhindert dat de schadelijcke niet wederom mogen komen : daer om ist wonder dat de botte Hollanders van den eersten vinder gheen Sant ghemacft hebben, schryvende zynen naem met gulden letteren in het hoofd van den Brevier. Is de rechte Sinnepop van een vroom Vorst, die't landt suyvert van gheboeft, door justitie : soo dat de inwoonders die deughdelijck zijn, te beter moghen groeyen en bloeyen.

X X

Elck zijn tijdt.

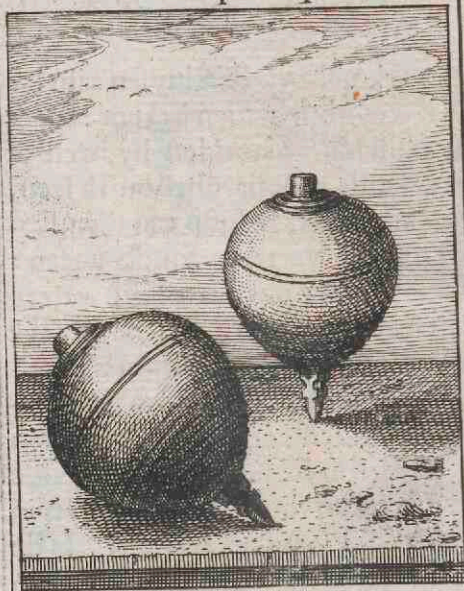
MEn mach niet levendigher het leven van den mensche in't grof afbeelden oft af malen, dan met dese Sinnenpop ghedaen is: want elck heeft zijn tijdt in't loopen, in't woelen, in't vergaren van rijckdommen, in't regeren van landen en luyden, in't verwerven of bejagen van eere en glorie, so wel in krijghluchtighe saecken, als in gheleertheydt ende konstige wercken. Als die loop dan uyt is, en de mensch niet meer ghedreven wordt van den levendighen gheest, soo verlaet hy het draeyen en woelen, of om beter te seggen, het draeyen verlaet hem, en hy scheyter uyt, laet de wereldt staen, daerse staet, en kruypt onder een kleyn heuvelken swarte aerde, dan seytmen anders niet dan:

Fuit, non est plus.

Dat is:

Hy heeftse geweest / en isser niet meer.

Elck zijn tijdt.

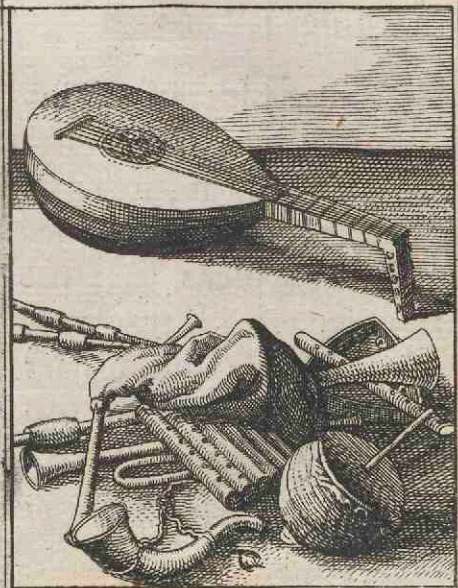

X X I

Niet hoe veel/ maer hoe eel.

Een vvel gheffelde Luyt, en een goet meester daer by, is beter vā melodie, als hondert instrumenten die van de Musijcke niet en vveten : vvant het ghetal en geldt niet, noch in melodie, noch in kloeckheydt van raedt; vvant daer vvorden veeltijdt veel Raedfheeren ghemaect, en onder alle isser een of twee die de sake beleyden of verdedighen; die is dan de Luyt, en alle d'andere de boeren Fluyten.

Niet hoe veel, maer hoe eel.

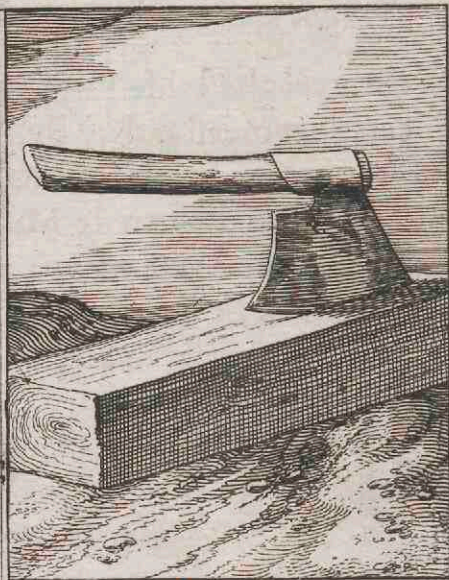

X X I I

Rust ick / soo roest ick.

EEn bijl of ander yseren instrument, soo dat niet ghebruyckt en vwordt, hoe glat dat het zy, sal haest verroesten : desghelijcks gaet het oock met veel kloecke verstanden, als de sulcke haer begheven tot ledigheydt, soo verliesen zy alle haer verstant en vernuftigheydt.

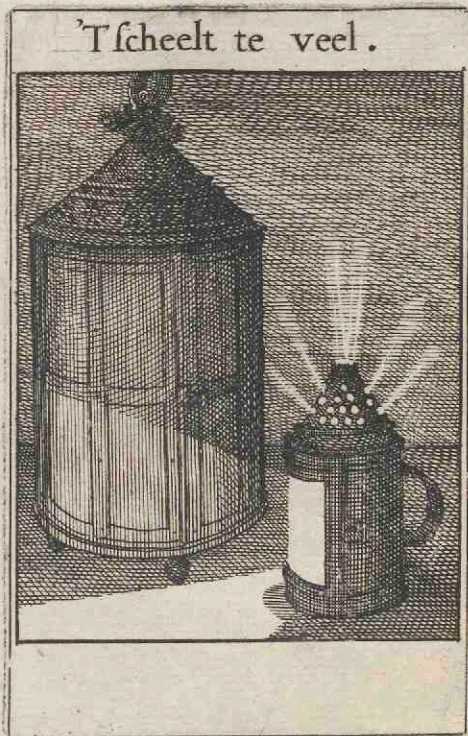
Rust ick zoo roest ick.

XXIII

'T scheelt te veel.

DIt beteyckent, dat verstant
in man of vrouwe, meer
te pryfen is dan rijckdom;
schoonheydt, edelheydt son-
der vernuft of vvetenschap.

XXIV

Evanescet.

Dit behoeft gheen beduyt,
om dat elck een bekent is,
hoe haest vier van buskruyt
met zijn roock vervlieght.

*Alsoo verdwijnt des wereldes
glozie.*

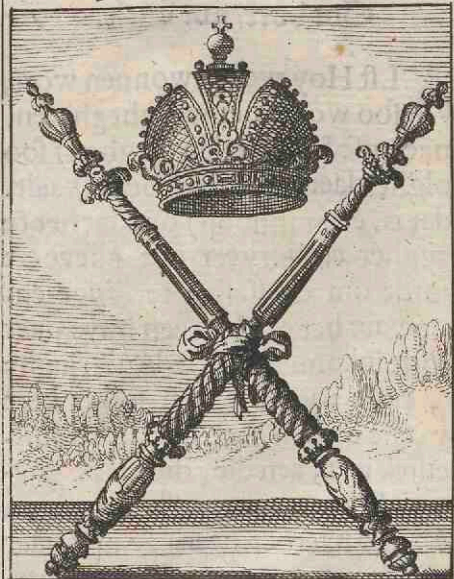

X X V

Die my koopt/ en ken my niet.

O Hoogh verheven Konings kroone, wat isser aen u dat pryfens waerdigh is, als de stoffe alleen; de beteekenisse is vol moeyten, sorghe ende arbeyt. Wie soude hier om macht en gebieden willen koo-
pen? voorwaer gheen vroedt verstandigh wijs man, dan een hooghmoedigh, trots, opgeblasen mensche, die niet overleyt (met kennisse) van wat nature hy is; onvermogen in moghentheyd, en ellendigh in weelde.

Die mij coopt, en kent mij niet.

XXVI

Goet voer/ goe vaelt.

Alst Hoy wel gewonnen wort, soo wordt het wel ghegheten: (nae onse Huyslieden segghen) soo volght daer uyt een goede vaelt, (dat is, een mishoop) om dat het te ruygher ende ryver uyt ghevoert wordt om de stallen te suyveren. Soo gaet het oock in een huys daer groot inkomen of goede neeringhe is, ende daer dan een mildt hert by; die deelen haer overschot mildelijck uyt, aen die, die haers ghebreck hebben: en missen of vetten dé acker haerder neeringe met haer vrienden ende vriendtschap te verbeteren, ghelijck de Boer zijn landt met de mishoop alle jaren doet.

Goet voer, goe vaelt.

X XVII

Vroech rijp / vroech rot.

DE Natuere heeft alle dingh zijn ordeningh ghegheven, ende zynen sekeren tijdt : daerom wat vruchten der aerden, die in de voortijdt rijp zijn , die zijn oock haest van den velde, of zy verrotten. Desghelijcks ist met alle andere beesten en creatueren , wat haest tot zijn volle grootheydt komt , dat wordt niet oudt. Iae de menschen selfs, die vroech wijs ende verstandigh schynē, die komen selden tot perfectie, of zy worden met haer ouderdom dof, onverstandigh, of somtijds wel mal, daerom seyt Erasmus:

Odi puerulum praecoxi sapientia.

Dat is :

Ick heb geen sin in een kindt dat vroech wijs is. Daer zijn Natien van volckē die in haer jeucht heel kloeck van bedrijf zijn: maer soo haest zy veertich jaer oud zijn, soo slachten zy de uytgheteelde ackers, daer gheen nut meer in en is.

Vroech rijp, vroech rot.

XXVIII

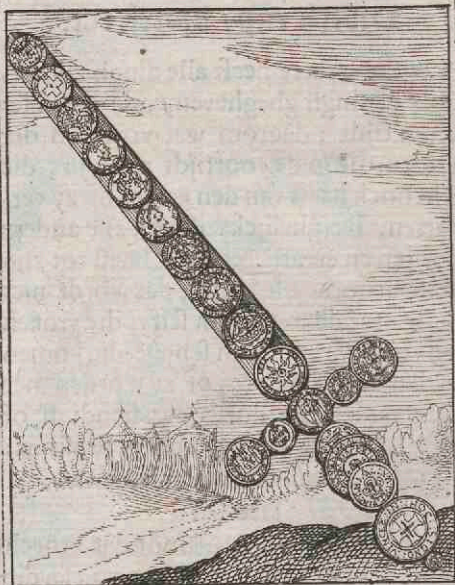
Potentius ictu fulmineo.

EEn Swaerd gevoeght van gouden penninghen; beduydt, dat met giften en ghaven meer ghewonnen werdt, als met ghewelt, het zy in't oorloghen ofte in't pleyten, of in veel andere wereldtlijke handelinghen. Het *Oraculum* van *Apollo* gheconsuleert zijnde (ick meen datter was van Philippus van Macedonië) kreegh voor bescheyt: *Argeteis pugnatelis atq; omnia vinces*

Dat is:

Vecht met silveren of gouden wapenen, ghy sult over al verwinner blyven: en de werelt (God betert) is nu noch alsoo, dat giften en gaven noyt danckelijcker ontfanghen zijn als nu; ja al waer't dicwils met achterdeel van goede naem of fame.

Potentius ictu fulmineo.

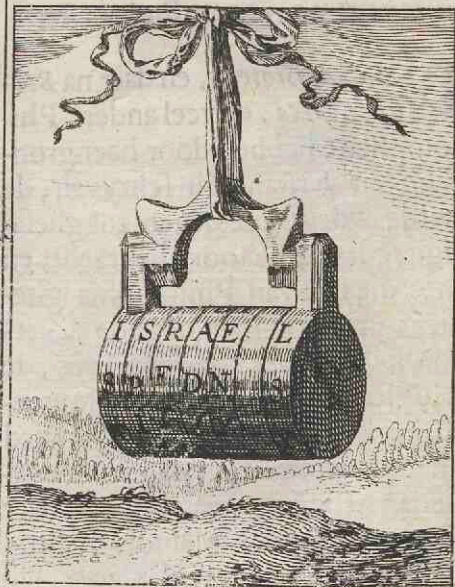

XXIX

Zij weet 'tsecret.

En Slot ghemaect met letters, als men nu daghelijcx fiet onder de Neurenburghsche waren: kan niet gheopent werden, dan by de gheene die het secret weet van de letters, die op malkanderen moeten ghestelt wesen, en die gebrocht onder den beughel, soo sal hem de sluytinghe ruym gheven, en het Slot daer ghemackelijck afghenomen werden. Dit is een Sinnepop voor de amoreuskens, die hare minne verborghen draghen, en dicwils liever souden stervē, dan haer smerte van minnen teghen yemandt te kennen geven: en waer't datse sulcx deden, soo soude haerlieder sieckte wel haest wesen te helpen.

Sij weet 'tsecret.

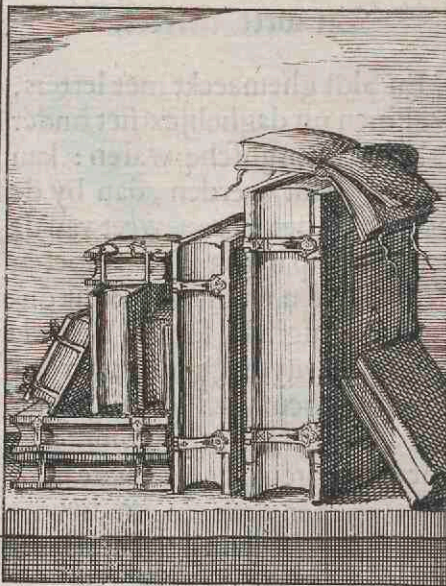

X X X

Kruyt voor de wilde woeste.

PLato, *Aristoteles*, en daer na *Boëtius*, *Seneca*, en veel andere Philosophen, hebben door haer grondigh en verstandigh schryven, de wilde woeste menschen tot ghesatigheydt en ghehoor ghebracht, en met dit saet van *Philosophia* ghesaeyt in de ongheploeghde ackers van haer wreede harsbackens, de Muisen, Rotten, en de wilde woeste beesten als onkruyt uytghewied en ghesuyvert: Dus dan wil ick gebeden hebbē den teeren Leser, daer men geen rondt Hollandts by spreken mach, datse dit willen goedelijc duyden en my ten besten houden, want ick dencket noch meer te doē.

Kruyt voor de wilde woeste.

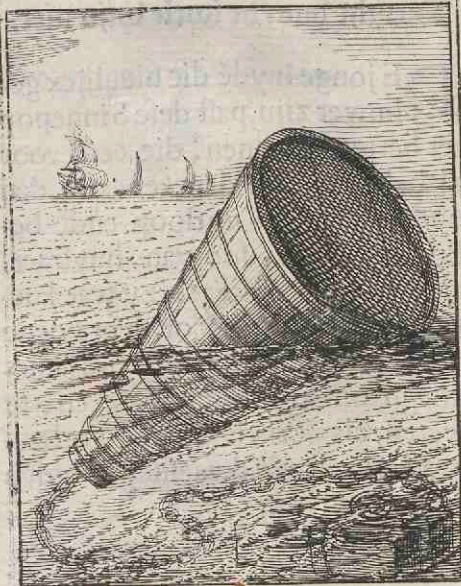

XXXI

Dummodo profima.

En Zeeton die in de Zeehavens gheleyt wordt ende in de Zee, tot mercktecken, hoe na de Schippers het landt moghen aenfoecken, die draeght alle winden, froomen en stormē, op dat hy voldoen mach daer hy toe gheordonneert is. Beteyckent, dat een goet Vorst moet verdraghen alle onmoet en oproer van zijn gemeente met een kloeckmoedigh herte, en dat stillen met de minste wreetheydt die hy mach, luttel hoeft-belbinders straffende, tot exempel van de goede gemeente.

Dummodo profima.

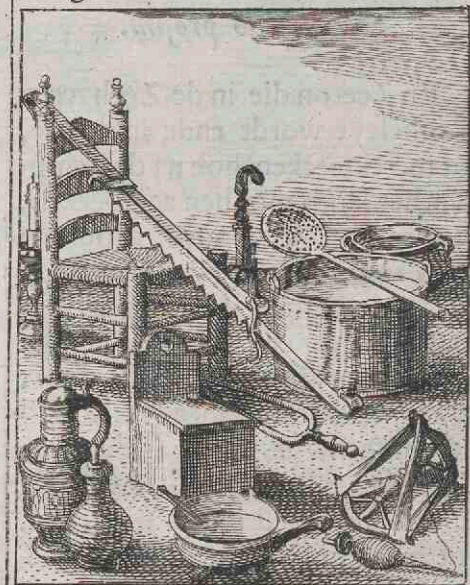

XXXII

Sorght voor de koele wijn niet.

DE jonge luydē die nieulijcx gehuwet zijn, past dese Sinnepop ter herten te nemen, die eerst voor al behooren te dencken om den nootdruftighen uytloop ende behoefdigheydt; soo van huysfract, als van spyse: maer als zy wat koevereren met sparen of deur goede neeringhe, dan komen zy tijds ghenoech om haer lust te soecken, te weten, als de rijckdom soo veel gegroeyt is, datse dwacsheydt lyden en draghen kan.

Sorght voor de koele wijn niet.

XXXIII

Een vol vat en bomt niet.

DEse Sinnepop is soo klaer datse weynigh uytlegginghe behoeft: want men siet dat de onverstandighe menschen de aldermeeste vvoorden over haer hebbē, op straten, op marckten, op vvagens en in schepen; daer de verstandighe vvyse lieden met een stil bequaem vvesen henen gaen.

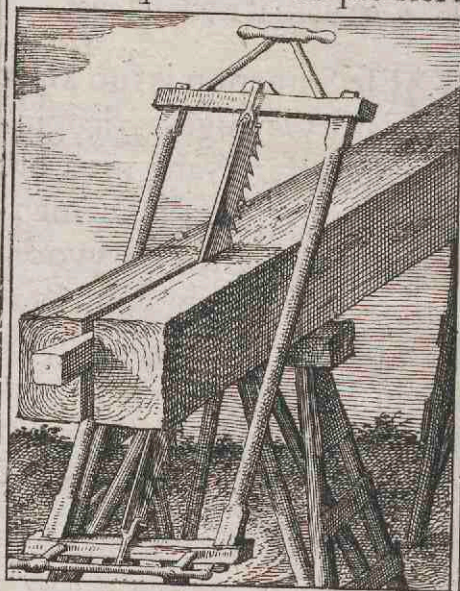

XXXIV

Rectum per dura carpit iter,

EEn Raem-saghe die in een balck gheset is, om overlangs dé balck aen twee stucken te sagen; is de rechte Sinnepop vā een sterckmoedigh oprecht man, die de rechte wegh gaet, niet teghenstaende wat quast of onghemack hem ontmoet, zijn consciencie ghetuyght hem, dat zijn v Vandelinghe oprecht ende deughdelijck is.

Rectum per dura carpit iter.

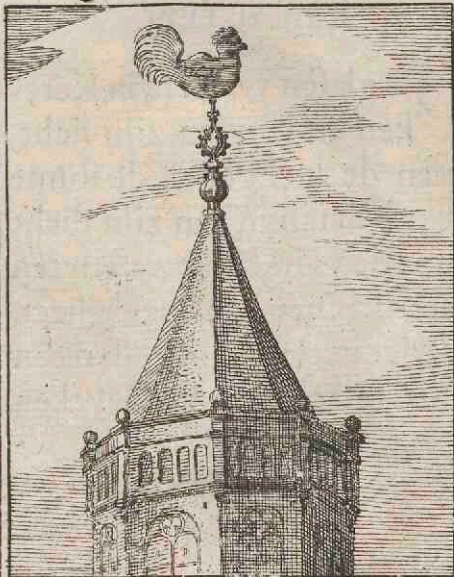

XXXV

Ongheftadigh/ maer nut.

DE ongestadigheydt is niet te mispryfen, alse nut en profytelijck is, tot ghemeen landts dienste, als een VVeerhaen; aenvvysende de vvin-den voor de geene diese moeten ghebruycken.

Ongestadich maer nut.

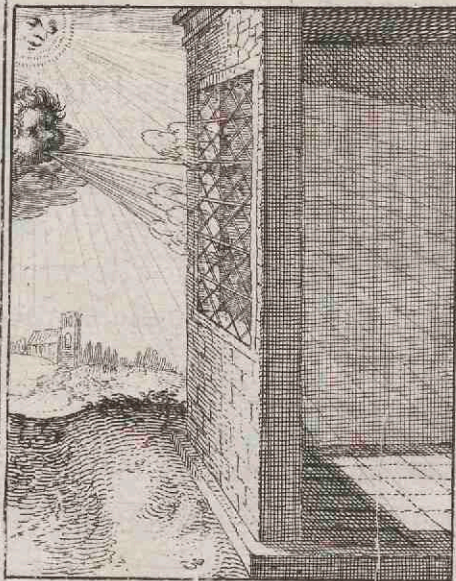

XXXVI

Licht en dicht.

DE glazen vensters in Kercken en Huysen zijn licht, laten de lucht ende de sonne deur hen schynē, en zijn dicht voor de vvindt, die zy buyten keeren. Dit en behoeft gheen vorder uytlegginghe, dan een yeder mach het ghebruycken daer't hem te passe komt.

Licht en dicht.

XXXVII

Daer hoort meer tom dans.

Wie vvat wil beginnen,
die moet niet alleen
een ghedeelte der instrumen-
ten hebben, om sulcks aen te
rechten; maer moet oock
hebben vermoghen, vveten-
schap ende vville. Die dan-
sen vvil, behoeft vvel enckel
schoen; maer veel meer een
fris jong lichaem, dat onver-
minckt, onghebuyt en on-
gheblaert is.

Daer hoort meer tom dans.

XXXVIII

Teeringh na neeringh.

Vle dat zijn staet set beneden zijn vermogen ofte vwinninghe, die is altijd rijck, vrolijck en vvel te vreden: Iae dat met spinnen de kost oock gevonnen wordt, al ist vvat soberlijck.

XXXIX

Liefde ane raet.

Liefde, die tot een goet vreedfamigh huwelijk den wegh bereyt, moet eerst wel overleyt zijn met ouders of ander vrienden, die verder sien dan de twee amoreufkens doen, die door Venus en Cupido verblindt zijn: het eerste is in't beginsel met beschaetheydt ende roode wanghen aen de ouders te versoecken, 'twelck swaer schijnt: het andere gaet licht te wercke, maer breeft suer op; want wat Venus bindt (seydt het spreekwoordt) dat scheydt de kneppel. VVordt gheleucken by een mes dat recht neerhangende, by het punt ghevat is, schijnt met den eersten seer licht; maer niemant sal't drie oft vier hondert Roeden verre draghen, of hy sal't laten vallen: soo sal oock de minne die vā twee goe lievekens sonder of ane raet bestaen is, swaer en lastigh vallen, als zy voelen datse niet hebben, niet weten, en niet geleert hebben om de huys houdinghe te onderhouden; de vrienden ofte ouders laten se dryven, als een wrack schip by de wal om, ter tijdt toe datse haer bekeeren, om ghenade bidden, ende om hulpe roepē: diese nimmermeer verkrygen, of men sieter na om, of zy oock weder haer oude ganghen gaen:

Liefde ane raet.

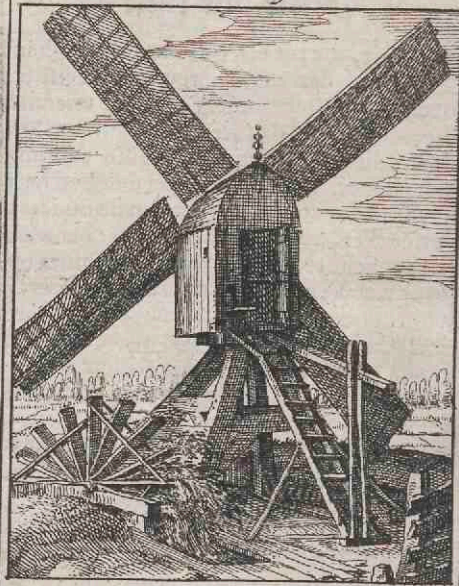

X L

Vt emergant.

EEn Prince die zijn ampt wel bedient, doet alle vlijt ende neerftigheyd dat zijn onderdanen ende burghers welvaren, ende goede neeringhe hebben: overleggende dagh en nacht in zijn herte, om alle hinder en ongheluck af te wenden, met den meefte oorboor en minste schade: ghelijck de Watermeulen lijdt den aenftoot van alle winden, om deur kracht van dien het water met zijn fchepraden uyt te werpen, met het woordt *ut emergant*, (dat is:) **op datse op komen**/te wetē, de landen die sonder behulp van dien, onder water fouden blyven gantsch vruchteloos ligghen.

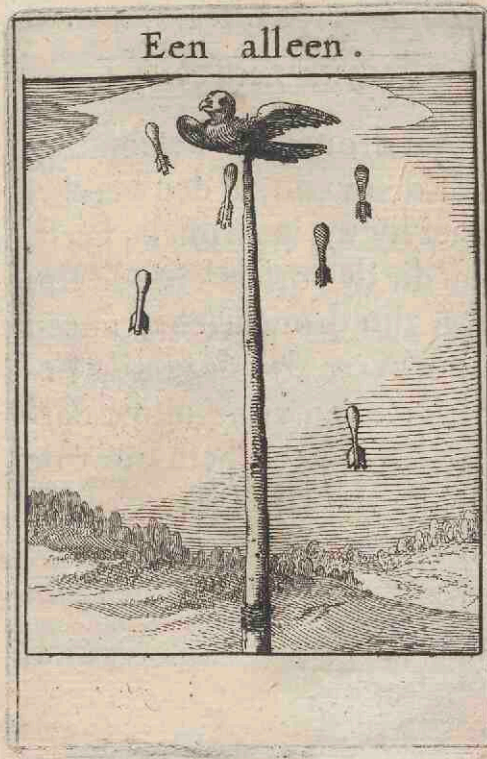
Vt emergant.

XLI

Een alleen.

DIt is soo klaer dattet son-
derling geen uytlegginge
behoeft, vvant het is in alle
ding alsoo; veel schieté na den
vogel, maer een wort Koning
van't spel, die hem af schiet :
alsoo oock: veel begeeren een
officie, staet of vrouvve, maer
een alleen triumpheert in het
ghenieten. Veele dinghen op
een juvveel, schildery ofte
kleynodie, 'twelck nochtans
niet meer als een te beurte
kan vallen.

XLII

Noch ick/ noch de wijn.

DE dronckaert beschuldigt den vvijn, of den beecker daer hy uyt gedroncké heeft, dat die de oorfaeck soude zijn van zijn dronckéſchap: neen voorvvaer, dan de gierige be- gheerte van zijn gullſige dar- men, die heeft hem door de ſmake van zijn leckere tonge daer henen gheſtoten.

Quia nullum crimen vini est, sed culpa Bibentis.

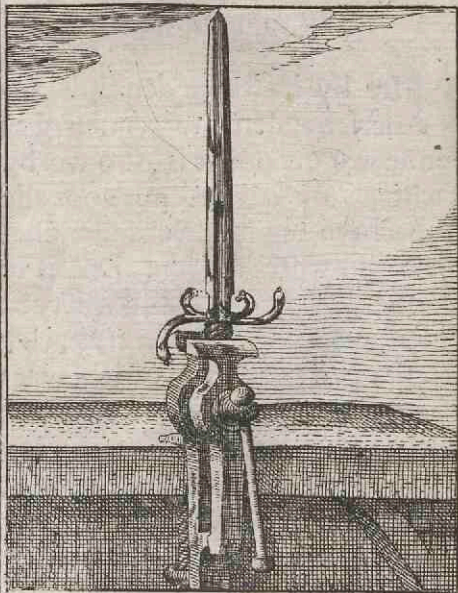
Noch ick, noch de wijn.

XLIII

Iussa fortiter meum est.

EEn vroom-moedigh Capiteyn mach dit voeren voor zijn Sinnepop ofte Devijs, als daer mede te kennen ghevende, dat hy zynen Heere wil dienē in alle commissien met grooter ghetrouwigheydt, het zy in Steden, Dorpen ofte Sloten, die hem te bewaren ghegeven zijn; ghelijck een Slotemakers schroef, die een swaerdt ofte yet anders te houden ghegeven is, dit salmender niet uyt treckē met eenigh geweld, of het moet met de handt des meesters los ghemaect ende ontsloten worden.

Iussa fortiter meum est.

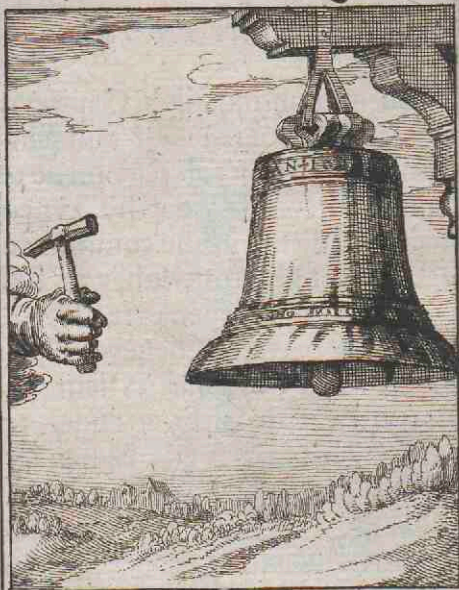

XLIV

Telt wat ick seggh.

Hier by leertmen den tijdt onderscheyden; te kennen ghewende wat ure dattet is, soo wel by nacht als by daghe, nut voor alle ambachten, om met elckander ghelijck aen't werck te gaen. Dat is te segghen, elck moet zijn ghetyde gissen, wat, ende op wat tijdt, elck dingh moet ghedaen worden: waer op hier een spreckwoordt plach te wesen: **Hy heeft in oude Jooften baen gegaë/ hy weet wat de kilock heeft.** Als of men wilde segghen: Hy verstaet hem zijn stuck wel, hy weet zijn weetjen wel.

Telt wat ick seggh.

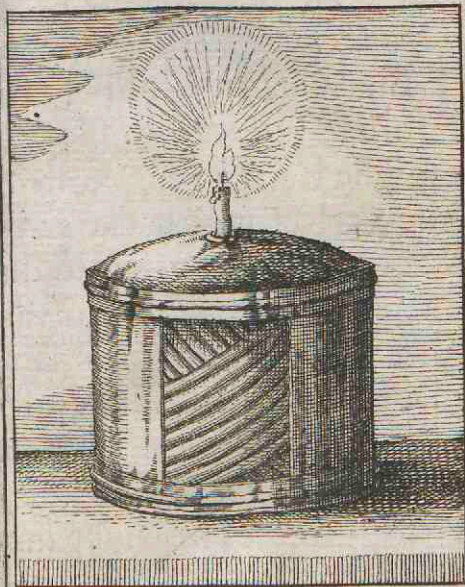

XLV

Niet verder dan u Ban.

Dese Landen zijn ghedeelt in Jurisdicdien, die wy een Ban noemen, en is afgheteekent met seeckere bepalinghen, soo dat elck Ambachts-heer weet, hoe verre zijn Ban streckt, ende daer buyten heeft hy niet te doen ofte te gebieden: ghelijck het ontstecken Waslicht, dat niet verder lichten ofte barnen kan, dan tot het dexel toe, 'twelck zijn besteck is; daer beneden komende, gaet het uyt, verliest zijn kracht, en werckinghe.

Niet verder dan u ban.

XLVI

Dat cera fidem.

EEn Schepen kennisse ofte brief, ofte commissie van eenighe Heeren ofte Vorsten, hoe veel clausulen datter in staen, ende hoe vast dat die gheschreven zijn, en zijn van gheender vveerden, soo langhe de Seghelen van vvasse daer niet aen ghedruckt en zijn; anders vvorden die gheacht als copye ofte vuyl pampier.

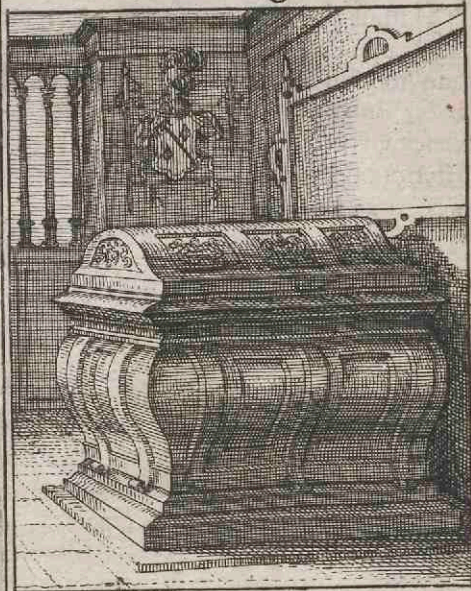
XLVII

Pracht voor't gheslacht.

DE Princen en Heerē plachmen
 certijds (en oock noch) heer-
 lijcke begraeffenissen te maken, om
 dat hun erfghenamen de deughden
 van haer voorganghers souden vol-
 gen, en in haer voetstappen treden :
 maer nu (God betert) komen de
 glorieuse menschen, die dickmael
 het goet met rooven ghekreghen
 hebben, ende volghen dat nae : om
 door ghemeynheydt der Vorsten
 tomben (die tot memorie van de
 onderfaten ghestelt waren) te ver-
 minderen.

Hier onder leyt mijn Heer bailliant/
 De koenste Kuyter van dit landt :
 Een Kuyter by op s' heeren pas/
 Hy maeyde garen eens anders gras.

Pracht, voor't gheslacht.

XLVIII

Hæc illa est Remora.

Plinius schrijft datter een kleyn visken in de Roode Zee is, dat een schip kan houden ligghen met volle seylen : ja beter dan eenighe anckers en touwen : welck visken ghenaeamt is REMORA. Hier in onse landen ist niet bekent, 'ten waer datter een groote Metamorphosis gheschiedt ware, en dattet verandert was in een koperen instrument, het welck tot Dit ist een Conduyt, en voort over al in Hollandt een Kraen ghenaeamt wordt : en dat neem ick daer uyt, om datse van eender aert en werckinge zijn, bysonder alst in een tonne steeckt daer goet nat in, is : soo datter veel lieden door te rug gehouden en bedorven wordē, maer meest van't geslachte vā Vlysses Bootsgesellen, die soo overvloedigh geteelt, en soo veel jonghen voortgebracht hebben, gelijk alle Verckens en Zeughen doen, soo datter nau een dorp is, of het isser overvloedigh met beghaest. Dit is dan :

De rechte Remora.

Hæc illa est Remora.

XLIX

Principijs obsta.

Hier in Hollandt, besonder inde lage weyde-rijcke landen, worden de weggen gesloten met draeyboomen, alst veel beghint te reghenen: om datse niet geheel bedurven souden worden deur het ryden van veel waghens ende peerden. In het beginsel machmen met kleyne schade schutten, dat achternae veel soude kosten te hermaken: soo ist certeyn in alle wereldtlijcke dinghen, een kleyn vier is met een Emmer waters te blusschen, dat alst ghevat heeft in barmachtighe materie, qualijck te lesschen en uyt te gieten is, dan met veel ghetiers en ghedrams van volck. Daer om ist best datmen in alle dinghen in tijds toefiet: **Eer't meer doct.**

Principijs obsta.

L

Galathea wacht u wel.

En koperé pot verfocht aen een aerden pot, (die beneffens hem in't water dreef) datse sich t'samen wilden voeghen, om alsoo te beter behoudé te moghen blyven : neen seyde de aerden pot, 't eerste onweer dat ons over quam, soude ick aen u stucken stoeten, en te gronde gaen, en ghy soud daer gheen schade aen lyden, noch aen eer noch aen goedt. Leerende, dat men hem van zijn overhoofd moet wachten, en dat een dochter van kleyn vermoghen, haer ontsie met jongmans van veel hooger state, gheslacht en rijkdom te converferen, of immers soo luttel als men mach: altijd denckende op de wijlheydt van den aerden pot. Het woordt **Galathea wacht u wel** is ghenomen uyt de amoreuse liedekens van den overtreffelijcken Nederlandtschen Poet Pieter Cornelissen Hooft: de eenige Phœnix der Duytsche Poeten, die ons tot noch toe verscheenen en ter hande ghekomen zijn.

Galathea wacht u wel.

LI

Et sic parantur opes.

DAer is gheen neeringhe soo slecht, voor een raedsaem neerstigh man, of zy is hem niet alleen de kost, maer oock overschot schuldigh; by soo verre hy die niet verstant drijft. Alsoo dat men in dese landen met het Baggher-net Turf treckende, oock een middelbaer heen komen verwerven kan. Dus blijftst niemandt langhe door armoede bedroeft, dan de ledighe Luyaert, die niet doen noch ter handen trecken en wil.

Et sic parantur opes.

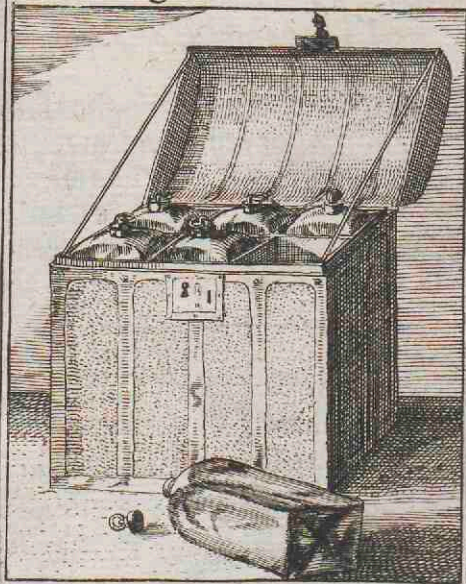

LII

Soo langh daer wat in is.

Groote Heeren hebben sommighe van haer rijcke borgheren in waerden, soo langh als zy daer door yet hopen uyt te rechten, ofte profijt daer af te ghenieten : maer als zyse arm ghemaect en uytgefoopen hebben, soo keeren zy hun den cers toe, en siense met de neck aen. Ghelijck als men de Vlessen (die vol wijns zijn) neerstich bewaret, datse niet en storten : maer alsse ledigh zijn, werptmen die achter in de wagen, of ter zyden van de tafel neder, en stootse met de voet.

Soo langh daer wat in is.

LIII

Ad Tragœdias.
Non ad Vitam.

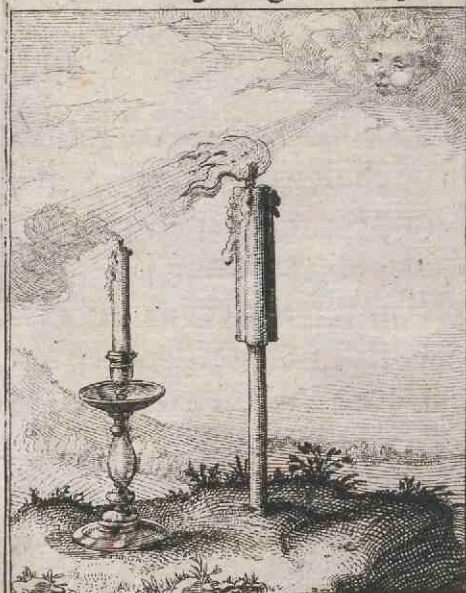
Groote silvere vergulden Schalen, Koppé, Beckens, Lampetten, dienen niet tot de dagelijcxse nootdruft; dan veel meer tot tvvift, tvvedracht, en achterdencken op maechden en dienaers; ende somtijdts voor den listighen dief. Daerom plegenfe de oude Romeynen en Griecten, tot pronck en prael in haer Tragedien te vertoonen, om datfe de Eclipsis vvaré van de volghende vverckinghe.

L I V
 Meerder lijdt gheen pijn.

DEse is niet seer onghelick van de voorgaende seventhende Sinnepop; daer in men siet dat een kleyn ongheluck den kleyné of den swacken dickvvils heel verplet en te gronde doet gaen; daer de groote, machtighe, stercke gheen hindernisse noch letsel af heeft.

Meerder lijdt gheen pijn.

L V

Nescis quid valeat.

DE Poet Horathus in zijn eerste Satyra, begrypende de dwase gierigheydt, seyt dese veersen:

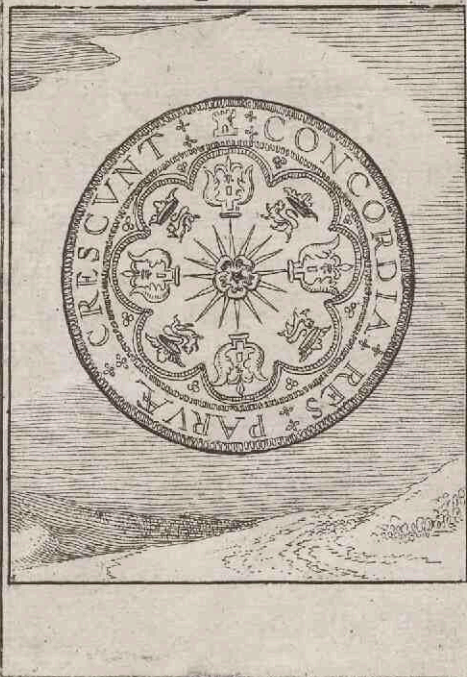
*Nescis quid valeat nummus quem prebeat usum.
Panis ematur, olus, vini sextarius, adde
Quis humana sibi doleat natura negatis.*

Dat is:

Wat het gelt waerdich is / weet ghy niet schier?
Dat men daerom ruypen sou toijn / broodt en bier?
En boort wat de menschelijcke natuere swack
Hier en boden behoest / tot haer ghemack.

Dewijl dat de meeste menichte hier tegen fouden segghen, dat een yeder wordt gheacht nae zijn rijckdom: soo willen wy haer in haer woelende rasernye laten legghen, als de Soch in't slijck, en voor ons selven, en die het verstaen als wy, ghebruycken die soete eerlijcke ledigheydt in onse ouderdom, nae datter soo langhe gheslooft, ghejaecht ende gheronnen is, dat men (nae het daghelijcx ghebedt) het daghelijcx broodt (het zy dan magher ofte vet) eerlijcken daer af ghenieten mach met danckbaerheydt, teghen den Heere die het middelijck verleent.

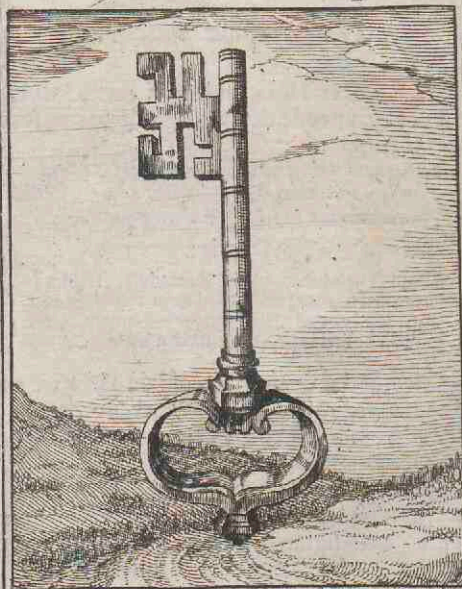
Nescis quid valeat.

LVI

Tvertroude trouwelijk.

SOo vvien Secreten , Schat-
ten en Rekeninghen bevo-
len en vertrouvt vvorden,
moeten die trouwelijk be-
vvaren : Iae al vvaer't schoon
dat haer de vvijn of gram-
schap anders riedt. Ghelijck
een Slot dat het besloten vast
houdt, totter tijd dat de Sleu-
tel daer by ghebracht vverdt ;
door den gheenen die macht
heeft, of ghegheven is, om dat
te ontsluyten.

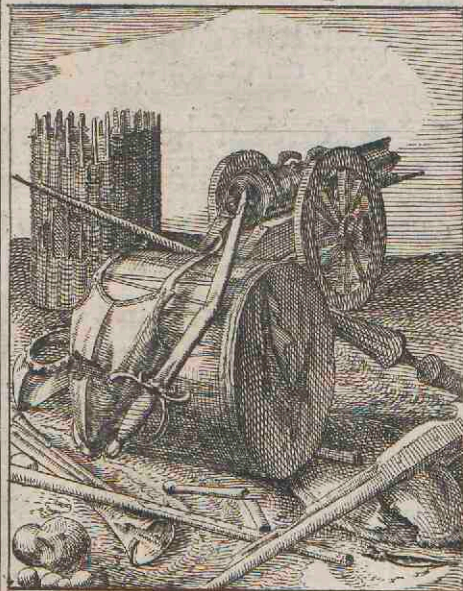
Tvertroude trouwelijk.

LVII

Vtinam sic semper.

Och of God dese landen wilde beghenadigen datse niet meer (of ten minsten in een langhe tijd) in de oorloghe en vervielen, soo soude de Huysman met ruste zijn Acker bouvvén en Koeyen melcken; de Borgher soude met vrede zijn neeringhe doen: Ende de arme Ghe-meente allenskens van svvare lasten en impositien ontlast vvorden.

Och oft soo altijd mocht blyven.

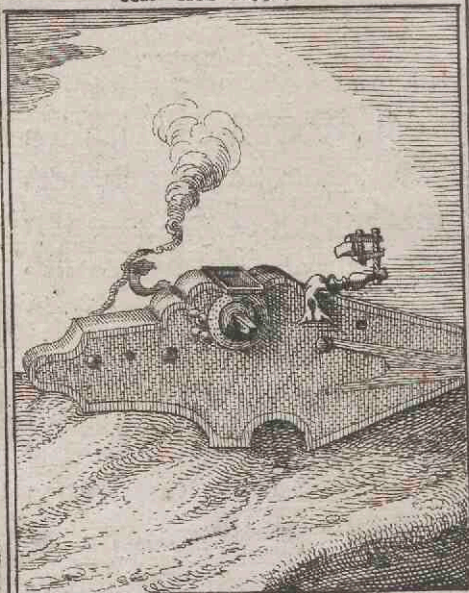
Vtinam sic semper.

LVIII

'Tis een arm Muys/die maer
een hol heeft.

VOrdt afghebeeldt met
een Vierslot, daer oock
een Lont of Svamsflot by is:
alfoo, dat als het eene fael-
geert, soo gaet het ander seec-
ker af. Hier by verstaet men
een raedrijck man, die in alle
voorvallende saecken onver-
legghen is, en hem altijd weet
te redden.

Tis een arm muys, die maer
een hol heeft.

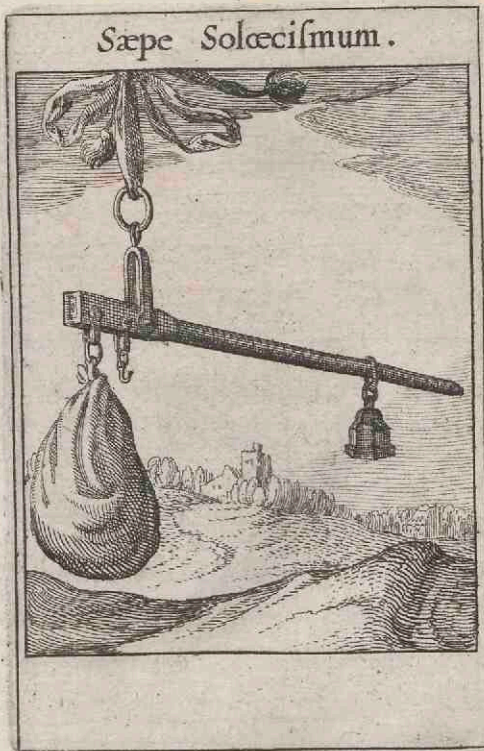

LIX

Sæpe Solæcismum.

DE Ontfer wicht, om dat hy mer een luchtighe handt moet gehandelt zijn, soo kan hy soo effen niet wegghen als de Balance ofte de Evenaer doet: het volght of hanght aen de opinie en ghevoelen van den Weger, die lichtelijck een stroo breet te na of te verre met de hand volght: alsoo datter dickmael groote (en veelderley) fauten bevonden worden, daerom werdtse felden ghebruyckt in dinghen te wegen van groote waerdyen: maer meest in't ontlossen van Waghens en Muylen, om de vracht aen den Wage-naer of Muyletier te betalen. Daer om wil ick segghen, het doet of weecht niet recht, maer scheyt partyen vanden anderen. Soo handeltmen oock dickwils niet op't alderscherpste om partyen te scheyden, in saecken, daer men het uyterste recht qualijck van weten kan, en die voor den scheytsman zijn

Onsecker.

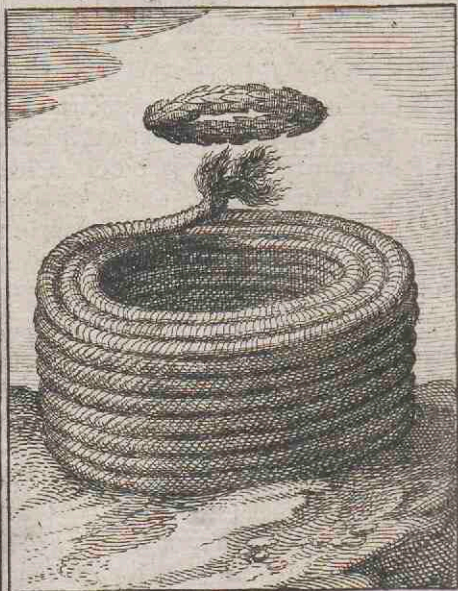
L X

Ist eynd goet, soo ist al goet.

Alle dinghen worden begonnen, om die met koften, arbeyt ende neerstigheydt te brengen tot het eynde; soo dat dan soo goet is, dattet den aenleggher vernoeght, soo heeft den krans of prijs verdient, ende men moet het pryfen. Dit vverdt uytghebeeldt met een tou of cabel die men aen't eynd besiet, en beproeft of de stoffe goet is. En soo seytmen :

Ist eynd goet, soo ist al goet.

Ist eynd goet, soo ist al goet.

Beflach.

Metam properamus ad unam.

ALle menschen loopen na een Honck, dat is in Latijn *Meta* te segghen; ofte anders in Duytsch **Punt** of **peghel**/ d'een wat vroegher, d'ander vvat laetter, het moet alle door den tijdt nae het **Punt** van de doodt.

Metam properamus ad unam.

I

Elck wat wils.

Dese Sinnepop schijnt te accorderen met de meeninghe Agesilai, die gekoren zijnde Koningh, in een waerschap Wetten gaf, waer nae elck hem had te reguleren : gheboot den Schencker, soo de wijn koever en overvloedigh was, elck te gheven soo veel hy eyschte: maer sooder kommer was, dat hy elck soude gheven zijn juyste even mate, op dat hem niemand hadde te misnoeghen : *twelck het woordt **Elck wat wils** duydelyck uytdruckt: want als een yeder zijn beecker met water mach temperen nae zynen smake, (en niet ghedwonghen is nae der Duytschen aert den selven bescheyt te doen : dat is, heel of half uyt te supē, het lust hem ofte niet) soo is elck waerlijck wel ghetraecteert. Soo mach dan dit op veel ander dinghen ghebruyckt worden, daer men met overdaedt niemandt wil overlaffen, noch door onghelijcke deelinghe een leep oogh maken.

Elck wat wils.

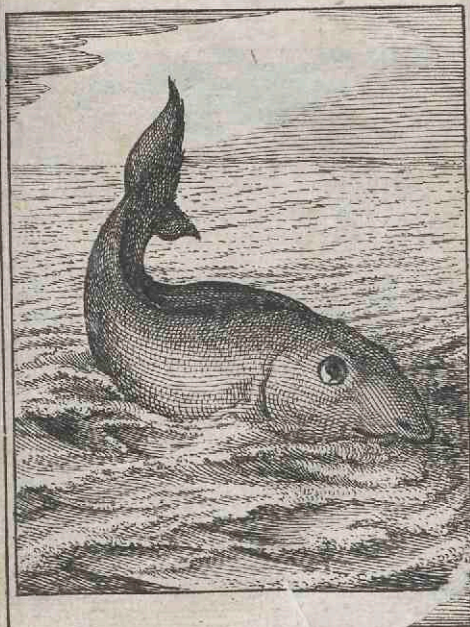

II

Dom is driefst.

OF dese Sinnepop nae de natuere recht is, soude ick niet der-ven segghen; dan immers beelden wy by een Visch alle domheydt uyt. Daerom neem ick hier desen oorlof, om af te malen een onbeleeft grof mensche, die gheen onderscheydt heeft van plaetse, persoon of tijdt; maer is in hem selfs, en teghen yeder een, al even onbeleeft, vry en stout. Een mensch in't kort gheseyt, nae de Oude wet een oudt Hollander.

Dom is driefst.

III

Hacht maer sacht.

A Vsonius seyt: *Fortunam reverenter habe*, dat is: als bovengheschreven wordt, met vryheydt ghetranslateert: want die soo luchtigh zijn have avontuert, of hem de Fortuynne schuldigh was te favoriseren, die doolt, en sal hem in armoedt vinden, ja met schulden verachtet eer hy't waent: en die soo achterkoussigh is, dat hy't geluck twelck hem voorkomt ende de handt biedt, gantsch niet en wil of derf aen soecken, die sal zijn middelbare rijkdom met hongher beten verteeren, dan die de Fortuynne by maten met voorsicht kan ghebruycken, op zijn hoede wefende, alse meest schijnt te lachen, die sal sonder twyfel van haer gaven ghenieten, besonder soo hy met middelbaer gheluck te vreden wil zijn, ende hem laten ghenoeghen.

Hacht maer sacht.

IV

Wrijft u niet.

Wist menigh Edelman de rechte beduydinghe van zijn Wapen, hy soude hem selfs hoeden voor ongeval; dit blijkt aen't gheslachte van de Edellieden, die eertijds dese Wapen voerden en ghegheven was, moghelijck met sulcke meeninghe van den ghever, dat hy haer eeuwigh wilde voor ooghen schilderen, datse sich aen grooter en harder als zy niet wryven en souden, of zy souden vuyl en terstont ghemorselt worden; dies zy oock soo lang floreerdē in weelden, tot datse haer tot borgherlijcke twist begaven tegen haer meerder, waer deurse alle verdonckert en vernielt zijn.

Wrijft u niet.

V

Nuttin sonder krassen.

DE Raven is van dier aert, dat hy zijn spys niet en kan nuttighen sonder krassen of geluyt maken, twelck van den Vos gemerckt zijnde (soo Esopus klapt) leyde hy laghen hoe hy den proye of aes van den Raven soude mogen bekomen. Bestondt hem met flatteren te prysen, van weghen zijn soeten sang. Dies hy ontfteecken met hovaerdye, zijn beck open dede om zijn konst te toonen, liet daer door zijn lecker beetjen vallen, nae wensch en begheeren vanden schalcken Vos, die dat terstondt tot zijn profyte ghenoot. Horat. *Tacitus si pasceret corvus haberet plus dapis & rixæ multo minus invidiæque.* En de Vosfen zijn noch huydensdaeghs van de selve aert, zy zijn oock van wat couleur dat men mach imagineren.

Nuttin sonder krassen.

VI

Duycken en ghenoeghen.

DE ghelucksaligheydt is alleen den laeghen van state van God toegheeyghent ; want ghenoegh maeckt zijn bruycker gheruft en lustigh, bysonder die daer in dan duycken kan, en houden hem in zijn kleyne vryheydt : want daer hoogh moet in swang gaet, daer is min veyligheyd en meer moeyten: en het Hollandtsche rijmken seyt:

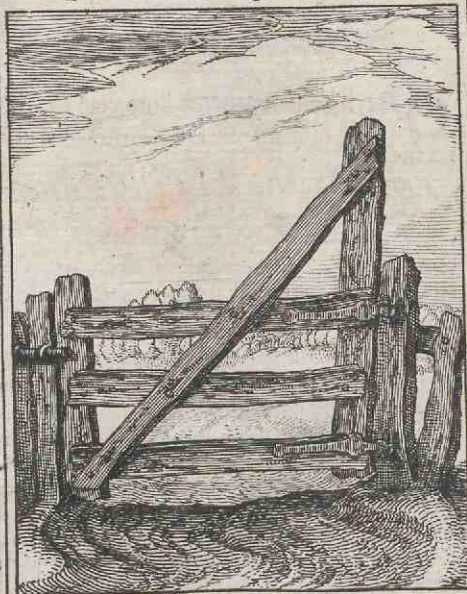
Houdt u repn/

Acht u kleyn:

Dreest voor den dagh/

Die niemandt verby en magh.

Duycken en ghenoeghen.

VII

Genoegh is meer.

O Heyligh **Genoegh**/hoe veel zijt ghy
boven alle Veel en alle Meer, dat wel te
rechte Martialis seyt :

Fortuna multis dat nimis satis nulli.

Vvant die Genoegh heeft, die maectt zijn
weynigh Veel, en singht met D. V. Coren-
hert: **t Genoegen goet // verheught den
moet // en doet // den mensch altijd ver-
blyen.** De rijckdom van Crasus en was hier
niet by te ghelijcken, zijn wercken betoon-
den wel dat hy verre van het Genoegh was.
Oock woont **Genoegh** (die slechte Deerne)
in Heeren Hoven niet, dan in slechte Hutten
by eenvoudighde deughdsame personagien,
die altijd God loven en dancken, al hebben
zy niet dan water en broodt, ende een goede
smaecke. Elck mensch (soomen seyt) heeft
even veel ghaven van God ontfanghen, ofte
God was onrechtveerdigh: maer d'een ghe-
nietet aen de kost, d'ander aen de smaeck:
d'eerste aen't bedde, d'ander aen de vaeck:
d'een aen de rijckdom, d'ander aen't ghe-
noeghen, &c.

Dapper gaet voor.

VIII

Dapper gaet booz.

VOor alle Edelheydt gaet de wackere Dapperheydt, twelck beteekent wordt door een wakent Oogh in de handt, boven den Laurenkrans: want Edelheydt van geboorte is wel een spoor of prickel tot treffelijcke daden; dan de trage Slampamper mach hem zijns gheboorts niet roemē, als hy de dapperre handt niet aen't werck en slaet, toonende dat hy zijns gheslachts gheen bastaert en is. Ende die van slechte afcomst is, behoeft hem dies niet te schamen, den wegh van eeren staet hem oock open, soo hy in Dapperheydt d'Edelheyd overtreft ende te boven gaet.

Ghenoegh is meer.

I X

Elck zijn waerom.

DE Paep gaet ten Outaer, den Schipper, t'Zee, de Bouwman ten Acker, de Landsknecht te strijt: vraecht ghy noch waerom? niet dan om ghewin of profijt. Iffer anders niet in de wereltdt te doen, dan om gelt? ja: om eer, om pracht, om wraeck, om te bedrieghen, al wil het niemant bekennen, elck ghevet een anderē glans; Dan hoemen het bewimpelt, elck heeft zijn waerom, al is die voor alleman niet bekend. Lucanus seyt: *Trabunt quemque sua scelerata in praelia causa.* En men seyt: Om't gheniet van het Smeer, soo lickt de Kat de Kandelaer.

Elck zijn waerom.

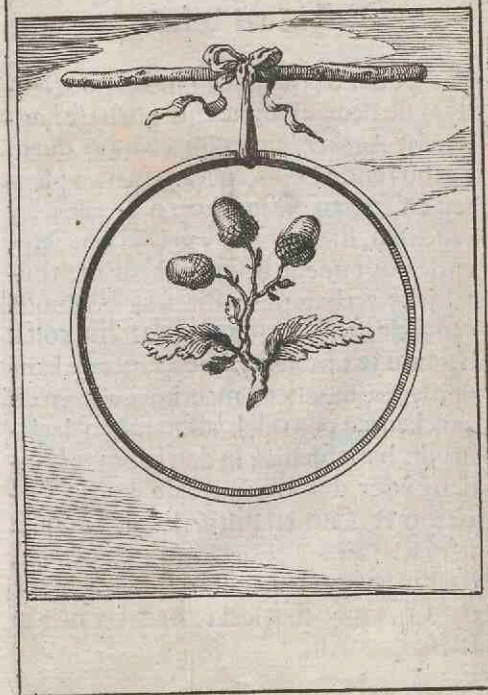

X

Slecht en recht.

DE menschen in de gulden Eeuwe waren slecht en recht, ghinghen naeckt: aten voor haer spyse Aeckers of te Boecken, sulcks als haer het veldt rijckelijck gaf, sonder sorgh, sonder moeyten, sonder gierigheydt, sonder bedroch: droncken uyt haer handt, of uyt een horen of schelp, sulcks als zy vinden konden, het klare water uyt de fonteyne daer zy by woonden: men wist van koopen noch verkoopen: Mijn en dijn waren noch op de Wereldt niet. Maer hier nae quam de beleeftheydt, die achten dese simpele lieden voor plompers ende bottekroesen. O heylighe goetrondisheydt, hadden zy u by d'oude maniere gelaten, ghy waert veel beter daer aen gheweest.

Slecht en recht.

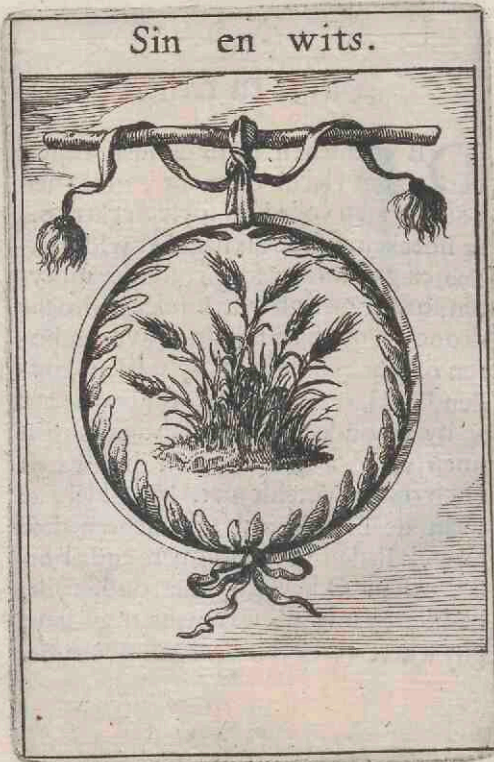

XI

Sin en wits.

NA dat de menschen inde voorgaende Eeuwe langhe tijd gheleeft hadden by Aeckers en by Boeckē, soo quam Bachus ende Ceres, en leerden haer planten en saeyen, wijn, koren en alderley vruchten, die de aerde van selfs opwierp, ende door goede bouwinghe hem grootelijcks verbeterde: dit was beghinsel van Beleeftheydt, dat is, dat het volck beghon te verstaen, hoe zy met elckander leven moesten, maectten wetten en willekeuren, om elck alsoo met beleeftheydt, beleefdelyck in den toom te houden, waer door de wereltd worde verciert met *Sin en wits*, 'twelck in onse tale is, als Sinnelijckheyd en wetenschap, daer in wy soo lang gheleeft hebben, tot dat Courtofy met lecker Bancket hier te lande quamen.

Sin en wits.

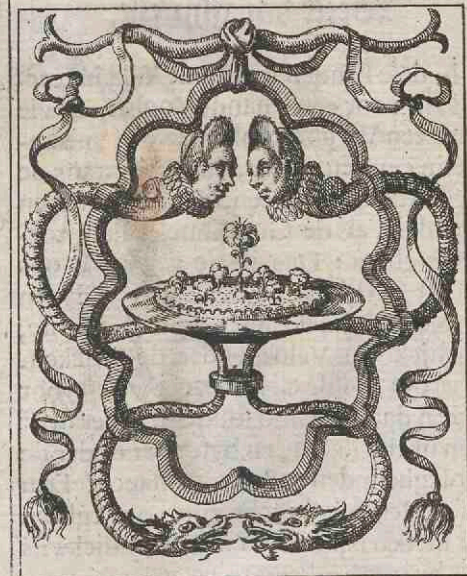

XII

Of 't walght of 'tbijt.

DE Courtoisse wil ick soo seer niet lakē, datse heel te verwerpen soude zijn, bysonder in Heeren Hoven, die alle lof-tuyteryc ghewoon zijn: maer het misbruyck van dien, onder de Hovelinghen die nae Officien staen of hooghe Ampten, en dickmael spreken verre van haer meeninghe, om haer mede Verfoeckers te bedodden en te versenden; dit was noch lydelijck, als zy elck ander dicwils niet door kromme ganghen en beloghen, valschelijck beschuldighden, en na het leven stonden: het welck de heete Minnaers wel meesterlijck nae konnen spelen, met de bonet te lichten, knien te buyghen met minschijnlijcke reverentie; jae dattet hun selven walght die't doen: maer doen dit al om die zy ter eeren of oneeren beminnen. En halen in haer Bancketten, soet smakende Marsepeynen, Confituren, Marmeladen en dierghelijcke Snorreyppen, die in't leste den mondt las maken, en ontfellen het verhemelt van dien met dof heydt, het welck de smaeck wech neemt. VVordt daer om van de Goetrondheydt uyt haer Gilde ghedaen, en hier ghemact in een valsch Rondt met Giegauwen verset, met een Marsepeyn in't midden.

Of 't walght of 'tbijt.

XIII

Weest dat ghy zijt.

IN dese Landen wordt de Wl ghereeckent voor een schandt Voghel, en wie voor een Wl ghescholden wordt, neemt in euvelen moet, daer nochtans de wyse Atheniensers een Wl in haer Wapen voerden, als de Goddinne Palladi toegheeyghent: Dus ist de waen die ons quetst, en niet het wesen. Een Wl is een eerlijcke Voghel onder zijn gheslachte, ghelijck een Valck onder de Valcken. Daerom, wilde elck gheacht wesen voor 'tgeen dat hy is, soo foudet minder twist zijn in alle staten, en bysonder onder de Hofsghefinden ende Courtisanen. Dan alsoo elck wil gheacht zijn voor 'tgeen hy niet en is, daerom wordt hy dickwils dat hy niet begheert te wesen.

Weest dat ghy zijt.

XIV

Magister artis venter.

Alle konsten die men Mechanique noemt, worden gheoeffent ende ghehanteert, niet soo seer uyt lust, als om de schamele kost te verdienen: vvant armoedt, behoefte, en honghers noot, zijn Vinders en Baermoeders van alle nutte konsten.

Magister artis venter.

X V

Helpt u selven.

O Hollander, dit is een vā de vind-
 ders van uwe neeringhe, dees
 hebt ghy te dancken, meer als den
 Griexschē *Dedalo*, die't eerste seyl
 oyt van Ra liet vallē: dees hebt ghy
 te danckē, seg ick, om dat het u ver-
 stant verweeft heeft, om dees beeste
 te overtreffen, dat ghy de prijs al-
 leen hebt boven alle Natien van de
 wereltd, die noch allegader dom en
 onbedreven zijn, ende u al te samē
 den beffem van der Zee toe staen en
 op offeren. Schaemt u dan van u-
 we botticheyd niet, dewijl dat ghy
 in de Zeehandel en Vaert alle ander
 volcken in grondighe wetenschap
 te boven gaet.

Helpt u selven.

XVI

Dat hof is uyt.

IN veel plaetsen vergaren de Gilden, de Rotten, de Gebueren of de Vrienden eens jaers, om te houden vrolijke maelyden, en dat noemen zy **hoben**: al waer tot overdaect wordt ghegheten en ghedroncken, soo langhe alser bier of wijn in't Vat is: als dan in sulcker voeghen de waerschap uyt is, soo seytmen: **Dat hof is uyt/ men tapter niet meer.** Maer meer wordt dese Sinnepop ghebruyct, als yemandt met Herbergh houden soo achteloos het ghelagh reckent, of soo lichtelick aen dronckē gasten uytborgh, dat de Backer en Brouwer niet langher willen by setten, en soo by ghebreck de neeringe moet staken, dan seytmen: Daer is de Soch met de tap wegh gheloopen, en de Waert is voor daegh aen de wandt ghepist, heeft zijn huys huere met het bedstroot betaelt.

Dat hof is uyt.

XVII

Opinio injuriæ causa est Iracundiæ.

Niemand sal haest gram worden ten zy saeck dat hy waent dat hem onghelijck, spot of hoon wêdervaert, moghelijck van yemandt die hy niet en kent: ende wederom hem desghelijcks noyt ghekent en heeft. Dan hoorende die selve beschuldighen van slechte luyden, neemt de partye aen sonder wederparty te hooren sprecken. Ghe-lijck een Calcoensche Haen, als hem een Roodt kleet voor ooghen ghehouden wordt, ontsteect in toorne, laet zynen Rooden crop schieten, en dreycht dat op't lijf te willen, om met picken en byten zijn leet te wrecken.

Opinio injuriæ causa est Iracundiæ.

XVIII

Oolijck/maer vrolijck.

EEn Man die soo veel heeft ofte weet te werven als de natuere eyscht ofte behoeft, en niet veel meer, die wordt gheacht voor een sober ghesel, als die genoeg heeft te doen met hem selven te bedroopen: maer mach niemandt helpen of onderstant doen van zijn tijdtlijcke have, die leeft even wel vrolijck, om dat hy niet en heeft te besorgen veel ydele dinghen ende sinnelijckheden, die de vette Voghels niet wille deurtertelheydt op haer laden. Ende wordt hier vergeleucken by de Nachtegael, die soo wel met zijn luttel veeren ghekleedt is, als de Swaen met zyne dicke ende menichte van pluymen. Het Nachtegaelken singht vrolijck, springhende van tacke op tacke, onbenijdt, onbekommert: De Swane leyt losdigh ende luy op het water, wordt van veelen besien, ende daer door benijdt. Gaet nu ghy Gieriegaert ende maeckt u nest groot met moeyten ende arbeydt, dat het kleyne Voghelken niet doen en wil, om dat het weet dat ghy meer benijdt dan bemint zijt.

Oolijck, maer vrolijck.

XIX

Ignari legum sic.

IN de tijdt dat de Jacht verboden is, te weten, van de Meert tot in Augusto toe, als alle beesten haer jonghen teelen ende voeden: om het jonghe goet te beter aen te focken, soo worden alle jacht Honden met knepfels aen de hals beswaert, om haer snelheydt te verhinderen; en soo worden zy onder de wetten en willekeuren ghehouden. Desghelijcks, die met Reden ondergheen wetten kunnen ghehouden worden, die moeten met banden en ghevanghenissen daer toe bedwonghen worden.

Ignari legum sic.

X X

D'een min / brengt d'ander in.

DIt en behoeft gheen uyt-
 legginge : want de Figue-
 re van twee Peerden, die elck
 ander klouwen, gheven ghe-
 noegh te kennen, dat als d'ee-
 ne handt d'ander wascht, soo
 zijns beyde schoon.

D'een min, brengt d'ander in.

L

X XI

Noch luy/ noch lecker.

En Efel is niet luy om te arbeijden, in wat werck datmen hem opleyt nae zijn vermoghen : maer is traegh van draf ofte gang, daer om willen de onwetende segghen dat hy luy is. Oock is hy niet lekker : want hy eet Distelen en Doornen, en groente dat ander beesten laten staen : en oock eet hy't kruydt dat onder de Haghen ende onder de drop wast. Daer om behoort hem een goet Landtman nae des Efels aert te stellen, in raedsame suynicheydt, in't teeren en huyshouden, ende in neerstighe en ghestadighe arbeyt des Ackers ende VVeyden : Op dat hy de segheninghe des Heeren ontfangen mach, ghelijck den Efel gheschiedt is, daer Iesus Christus selfs op ghereden heeft : den Efel alleen onder alle beesten waerdigh achtende om God te draghen, om zijn sachtsinnigheyd, vreedsaemheyd ende ghedulgheydt : ende heeft hem begaest met langhduerighe ghesontheyd ; want een Efel (soo men seyt) en is nimmermeer ofte seer selden sieck.

Noch luy, noch lecker.

XXII

In dese hoek.

MEt dit woordt machmen verstaen, dattet goet woonen is, daer goede neeringhe ende vertieringhe valt, daer elck neerstelijck wint, en d'een d'ander doet winnen en verdienen: want het gaet seecker, dat dat de rijkste landen zijn, die aen de Havens van der Zee lighen. Daer aen het landt daer het langhe Gras weligh groeyt. Daer Koren en Wijn waft, daer ist oock noch goet. Daer Honich en Hout valt, daer ist soberlijck: Maer daer Silver en Goudt uyt de Aerde wordt ghedolven, daer woont een arm behoefstigh siecksuchtigh volck, die by den Esel te verghelijcken zijn, die de Wijn draeght en drinckt self Water, en eer Distelen en Doornen.

In dese hoek.

XXIII

Met dees myne/
Seghent God de zyne.

AL hoe wel de plaetsen daer de Zee-
vaert floreert, te prysen zijn boven
alle Hoecken, soo is nochtans het landt
(daer't langhe Gras wast) gheensins van
de minste in waerdigheydt, als oock ver-
menght met veele eerlijcke lusten: al
derft het de overgroote winninghe, soo
derft het oock de grooter hertseer,
moeyten en bekommernissen, ende de
Inwoonders faeljeren selden in haer
Reeckeninghe: (dat men Banckeroete
noemt) alsoo zy soetelijck, sachtelijck
rijck worden: Soo blijft dese lieden de
Rijckdom oock lange by, van gheslachte
te tot gheslachte: het en ware datter al-
temet een geck onder hen lieden ghe-
boren werde, die de Hutspot liet aen
barnen, en al de Botter met al het Meel,
op enen avont verpannekoeckte.

Met dees myne, Seghent God de zyne.

XXIV

Cum vult, potest.

HEt is immers soo periculeus met groote Heeren te handelen en wandelen, alst een Schaep is te gaen weyden by een Leeuvve; vvant alst haer ghelieft, moghen zy u dooden, sonder daer in't minste om te lyden of ghestrafte te vvorden.

Cum vult, potest.

X X V

Laet legghen dat hachjen.

EEn recht moedigh man is onvertsaecht, al siet hy zijn vyanden (veel meer in't getal) die hem komen bespringhen, dan stelt hem ter vveere en biet het spits, zy moeten hem onvervonnen laten gaen, indien hy hem stil ende onbeveechlijck houdt: gelijck een Eghel tusschen tvvee Honden. hem vvind in't rondt, over al met zijn borstelen voor, die zijn vyanden te hart vallen om te knaevven.

Laet legghen dat hachjen.

XXVI

*Degeneres animi procerum
quid quaritis aulas.*

EEn Valck die is van wilder aert, nochtans laet hy hem soo smeken van de leckere spysen des Hofs, dat als hy vry by de lucht vlieght, komt weder in zijn banden, en laet hem blindhocken en huyven. Soo zijn oock dese Edel-luyden, die ten Hove opgevoet worden, al hoe wel datse de ghebreecken des Hofs wel sien, kunnen daer nochtans niet van daen blyven: zijnde dees wilden Valck in als ghelijck, die met zijn eygen verdriet bekleedt de plaets van eeren by zynen Heere.

*Degeneres animi procerum
quid quaritis aulas.*

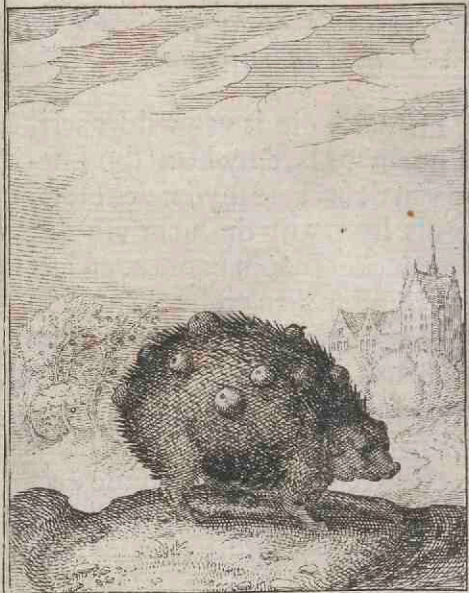

XXVII

Morghen zijt ghy hier niet
te gaff ghenoodt.

DE Poet *Martialis* maect men-
tie van eenē *Cecilianus*, die van
als dat op tafel quam, wat nam, en
leyde dat in een servet, om t'huys te
draghen: Ghelijck den Eghel, die
is het niet genoegh, dat hy in eenen
boomgaert hem met Ooft verfaet;
maer sceect oock eenighe op zijn
pennen, om in zijn hol te sleypen:
daer om besluyt hy, *Cras te Cecilia-
ne non vocavi*. Godt behoedt ons
voor etende gaffen, en draghende
gaffen: want de Schotels zijn le-
digh, en niemandt is verfaet.

Morghen zijt ghy hier niet te gaff ghenoodt.

XXVIII

Schadelijck/ nimmer schoon.

DE menschen zijn meest van dier aert, datse haer goet pryfen met vvoorden, al ist inder daedt soo groot pryfens niet vvaerdigh; jae dickwils schadelijck : Gelijck een Hart hem spiegelende in de Fonteyne, hem selfs verhoeverdicht, aensjende zyne schoone hoornen, die dickwils oorfaecke zijn van zijn doodr.

Schadelijck, nimmer schoon.

X X I X

Pulchrum quod utile.

GHeen ding is schoonder, dan dat de mensche meest nut is, tot onderhoud van zijn staet, tot dienste van zijn vrienden, en tot bescherminghe van zijn Vaderland: dus zijn dan (al schijntet een Paradoxon) de dunne schranckele beenen van het Hart veel meer te pryfen, als de pronckighe pralighe opstaende hoornen, die hem nergkens toe nut en zijn: want hy heeft de moet niet (ghelijck als andere hoorn beesten) zijn vyandt daer mede van hem te weeren. Siet hier ghy Proncker en Ioncker by der straten, waer toe dient u de hovaerdy, dan om u goet te verteeren ende te verminderen, en veracht te blyven by de manhaftighe mannen, die het Vaderlandt met haer bloed verdedighen.

Pulchrum quod utile.

XXX

Dat zijn de treecken.

MEt eens anders schade, schande of arbeyt zijn profijt soecken, dat is tegen alle nature en redelijckheyts behoore, als Cicero seyt: *Illud natura non patitur, ut aliorum spolijs nostras facultates copias opes augeamus.* Die dan sulcks doen, dat noemt men Italiaensche treecken: maer de Duytschē noemēt Schelmstucken. Dan (God betert) de wereldt is nu soo boos, als men daer slechts den schijn van Reden om weet te hanghen, soo moet het al eerlijck en deughdelijck zijn. Schijn wordt over al ghepresen: Waerheydt leyt achter in de hoeck, als een verworpen Santinne, nae uytwysen deser woorden:

Practica est multiplex.

Dat zijn de treecken.

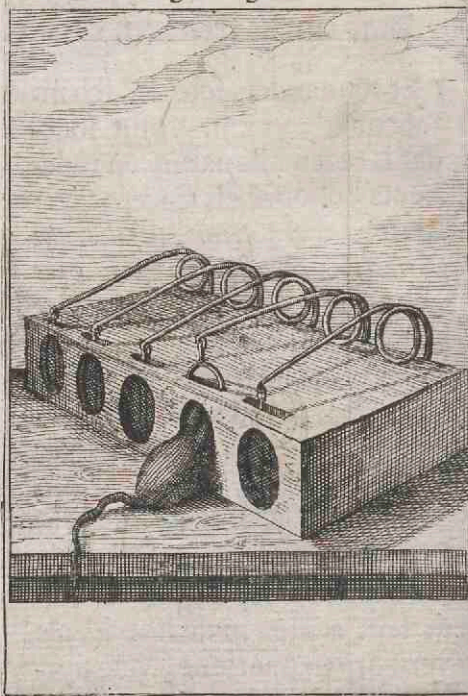

X X X I

**Steeckt u in gheen gat of
sieter deur.**

EEn vvaerschouvinghe is dit voor alle de gheene die yet vvat avontuers vwillen beginnen, daerse veel gelts toe gebruycken moeten, datse gedachtich zijn heur self in geen schulden te steecken, daer de middelen kleyn zijn; vvant hulp van vriendé is een kranc-ke stue, daer luttel op te vertrouvvén is; ende ghemeenlijck faeljeertse als de saecken qualijck gaen.

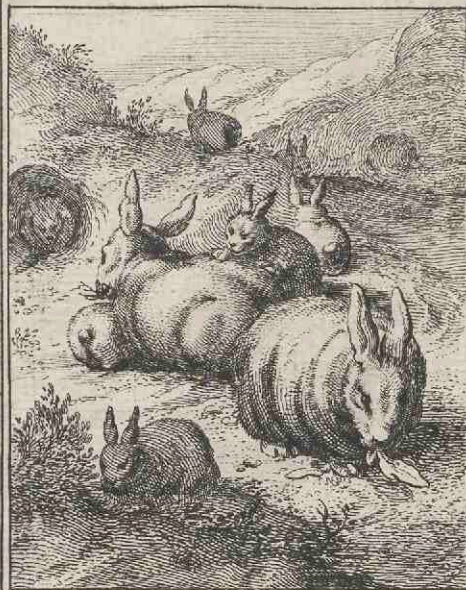
Steeckt u in gheen gat of sieter deur.

XXXII

Ex fecunditate ubertas.

VRuchtbaerheydt maect ruymte en overvloedigheyd; vvant daer VVijn vvast vwordtse vvel ghedroncken: daer Botter en Kaes valt, vwordtse ruym aenghetast en ghegheten; en soo van alle dinghen in alle Landen. Een paer Konynen teelen soo vruchtbaerlijck voort, datse met haer jonghen, en de jongen van dien, souden binnen s'jaers meer als tseventich in't getal zijn, by soo verre zy onbeschadicht mochten teelen.

Ex fecunditate ubertas.

XXXIII

**Ick eet mijn korenken groene/
en jae groene.**

DAer is een Lietjen by de Op-
snappers, daerſe louter haren
aert mede te kennen geven, ſingen-
de uyt vryer keele aldus :

Helas! 'tis al verlozen!

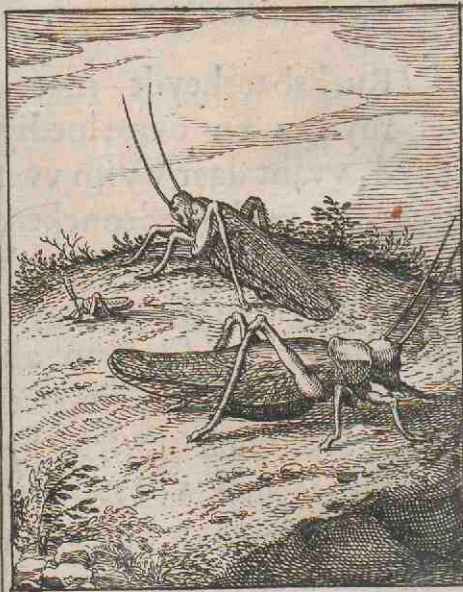
Ick ben een jaer te broech geboren

Ick eet mijn korenken groene/

En jae groene.

Daer door ben ick bekoort om
heur tot een Sinnepop te gheven
den Sprinckhaen, die in Latijn *Cy-
cada* ghenaemt is, die ſingt Somers
in't groene koren, en verheughd de
Paſſanten; maer des Winters is hy
nerghens te vinden.

Ick eet mijn korenken groene, en jae groene.

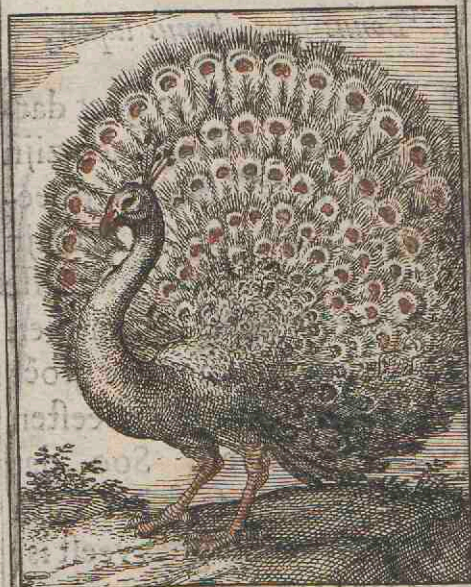

XXXIV

Laet duncken.

LAet duncken maeckt den dans goet, soo men seyt : En die hem smorghens wat laet duncken, die isfer den heelen dagh te bet af : Dit komt uyt een hoveerdigh herte: gelijk de Paeu, die zijn schoone steert verheft, en spieghelt hem daer in, en draeyt hem om ende weder om, op datmen zijn meeninge soude merken : Alsoo doen oock de hoveerdighe opgeblasen menschen, die by der straten gaen proncken, ende draeyeerssen met haer kostelijke kleederen, en groote pracht en staet van dienaers; oock met kostelijck timmeren en huyshouden.

Laet duncken.

XXXV

Bonus fons, bonus liquor.

EEn Schaep is soo goet dat-
ter niet een dingh aen zijn
geheele lijf is, of het is tot ee-
nighe dinghen nut: ja dat zijn
afgangh niet alleen tot misse
in de vaelt goet is; maer men
maecter de Kasen mede groē:
en de melck gaet aller beesten
melck te boven. Soo dat
oock Christus selfs het Lam
Gods ghenamt ghevveest is,
daer Sint Ian met zijn vinger
op vvees, segghende:

Ecce Agnus Dei.

Bonus fons, bonus liquor.

XXXVI

Ane weergaey.

DE Voghel *Phœnix*, soo de Poeten fabuleren, leeft vijf of sefhondert jaren, en heeft gheen gaeyken om te teelen; en dan verbrandt hy hemselfe, en uyt die asche komt weder een jonghen Voghel voort: soo dat men met recht segghen mach, *Ane weergaey*/ dat is: *Sonder weergaey*: wordt metaphoric gheduydt op sulcke gheleerde ofte konstrijcke mannen, die daer excelleren ofte uyt-munten boven alle andere, levende in die selve tijdt, in het werck daer zy professie af doen.

Ane weergaey.

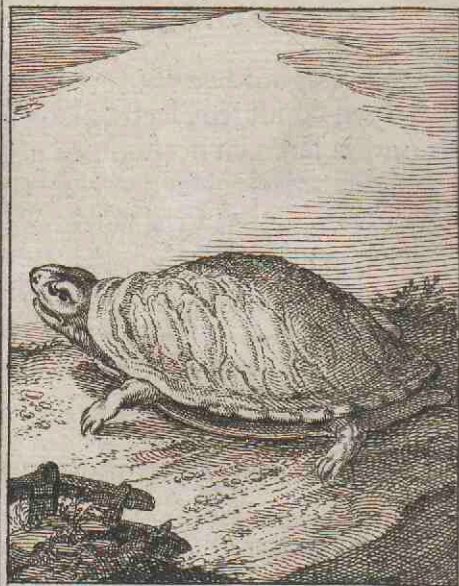

XXXVII

T'huys best.

DOe alle beesten van Iupiter te gast ghenoodt waren, soo heeft hem de Schildt-padt alleene achter ghehouden, ende is niet ter Feeſte ghekomen: Iupiter verwondert, soude gheerne de oorſaeck daer af weten, liet hem vrighen, waerom hy niet ghekomen was in ſoo goeden grooten gefelſchap, die van den opperſten God gheroepen waren. Antwoorde: **Goſt/ Weſt/ t'huys beſt.** Waer over hy verwefen worde in den hooghen Raedt der Goden, altijd zijn huys voor hem te draghen, ende by zijn leven daer niet uyt te gaen.

T'huys beſt.

XXXVIII

Vnde habeas quærit nemo.

EEn Griffioen, voor met Arents vleughelen, klauwen en beek; ende achter met het lijf van een Leeuwe: 'twelck in't wesen niet en is, noch oock in de wercken der naturen niet ghevonden en wordt: maer versiert tot een Metaphora, om daer mede te kennen te gheven, dattet het VVapen is van alle Struyck-roovers, Zee-roovers, en Vrybuyters, die des Koopmans goederen, waghens en schepen met snelheyd achterhalen, ende in haer gheveltd sien te kryghen, ende met kracht den ghehaelden Roof verdedighen, zy hebben recht daer op of niet. *Pavivus Iovivs* set daer by een Latijnsche sententie:

Vagibus & rostro atque alis armatus in hostem.

Dat is:

Met klauwen/beek en vleughels ghewapent teghen den vyandt. En schrijft dat toe een Baroen, die zijn Vaderlijcke stad regeerdt teghen Recht of Electie, in forme van Tyran: hoe soudemen dan nier segghen of hy ghebruyckt dese Figueren met soo goet recht, als de tyrannye oycr zijn Medeburghers.

Vnde habeas quærit nemo.

XXXIX

Knecht hoe sweet ghy.

ALs yemandt hem onderwint
 het gheen hy niet gheleert en
 heeft, of van naturen niet aenghe-
 boren of eyghen is, die doet groo-
 te moeyten ende arbeydt, en recht
 niet uyt. Een Voghel-struys kan
 niet vliegghen van der aerde, dan
 loopt snel door't behulp van zijn
 vleughelen; want na reden en pro-
 portie, soo zijns veel te kleyn ende
 qualijck ghestoffeert met pennen,
 om soo swaren lichaem in de lucht
 te voeren.

Knecht hoe sweet ghy.

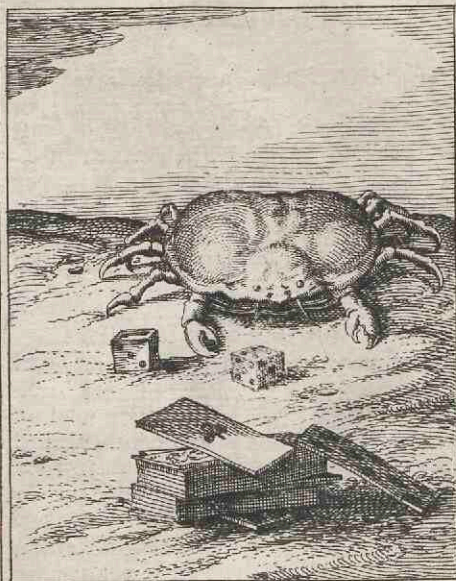

X L

Leert het u kinderen niet.

EEn Krabbe is van natueren
 soo gheschapen, dat hy o-
 ver alle zyden gaet, soo vvel
 ter slincker als ooc ter rechter
 handt. VVordt daer om ver-
 gheleecken by d'Ouders, die
 haer kinderen met quaet ex-
 empel voorgaen, als dron-
 ken drincken, dobbelen, hoe-
 reeren ende dierghelijcke ge-
 breecken.

Leert het u kinderen niet.

X L I

Hac mente laborem.

DE ghemeine Schippers tale is met dit woordt verciert, alle van een Schipper of Zeeman spreekken, die nu redelijck wel ghevaren heeft, en oudt gheworden is, segghende: **Hij isser al wel by/hij mach het anchor nu wel by de kat sette/ en blyben ruyms op een lulve Riede by den haert/ daer een goet vier aen leyt.** Recht nae Horatij segghen:

*Ille gravem duro terram qui vertit aratro
Perfidus hic campo, miles, nautaque per omne
Audaces mare qui curvunt: Hac mente laborem
Sese ferre senes ut in otia tuta recedant
Ajunt: cum sibi sint congesta Cibaria.*

Die de Kern van dese Noot smaecten, ghebruycken in soberheydt dat hun de Fortuyne ghegheven heeft, leven vrolijck, dancken God; zijnder na dees Zeelieden verstant beter aen, als de onversadelijcke ghekloofde herten, die altijd de eene winst uyt d'ander glosieren, en altijd **PLVS OVRE** spelen, dat is: **Meer en meer winnen**: en daer na sterven zy, sonder het ghewonnen goet te besighen, te nutten, ofte te ghenieten.

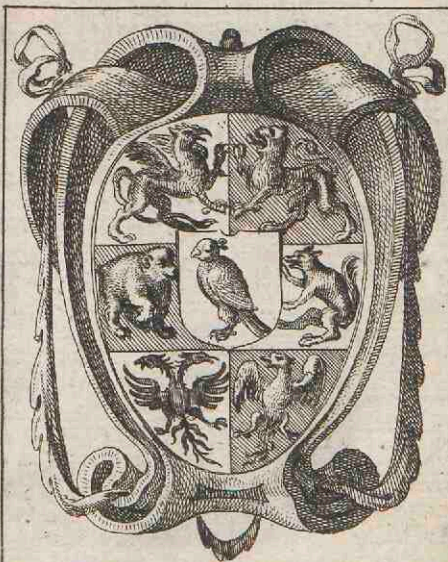
Hac mente laborem.

X L I I

't Wil al Muysen wat van
Katten komt.

DE Wapenen van de Edel-luyden, zijn al meest Leeuwen, Beyren, Wolven; en moesten oock so wesen, om daer mede haer vyanden te kennen te gheven, datse haer Vaderlandt wilden en konden beschermen, ende oock hert en moets ghenoegh daer toe hadden, en daer uyt zijn haer Wapenen overgebleven, die haer kinderen en naekomelingen noch huydensdaeghs voeren, elck daer mede uyt-beeldende de vromigheydt van hun Voorouderen; ghenietende daer door de vryheydt van de jacht, en oock van het vliegghen met de Valck, die zy alle ghemeyn hebben tot haer vermaeckelijckheydt: daer om is die hier midden in't Wapen ghestelt.

't Wil al Muysen wat van Katten komt.

XLIII

Nerghens beter.

It is klaer ghenoegh om sonder uytlegghinghe te passeeren ; vvant de Dronckaerts die daghelijcx singhen, *Meum est propositum in taberna mori*. Dese zijn de Vorsschen in de slooten ghelijck, altijd met de beck in het nat, kryptende **bozekick / kick / kick /** met een ongracelijck geluyt.

Nerghens beter .

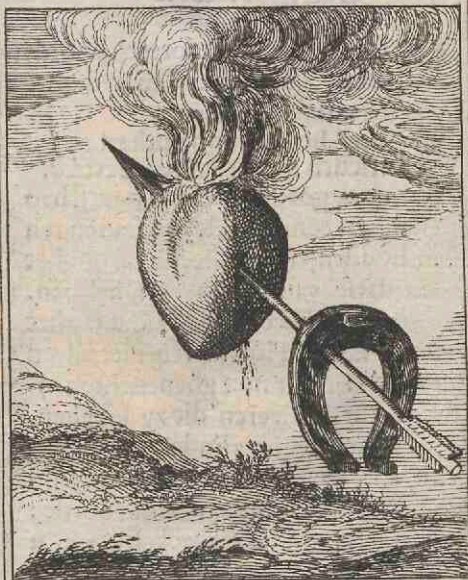

XLIV

Penetrat & Solidiora.

DE kracht van Minnen en Cupidoos pylen, zijn soo vvel bekend, dat ick my hier niet stellen wil om daer meer af te schryven: vvant de Oude ende Nieuwe Poeten hebben het soo vvel beschickt, dat ick my daer gantsch op ruste.

Penetrat et Solidiora.

X L V

Het moet wel.

Het is een ghemeyn spreekwoordt onder de Kooplieden, en bysonder Winckeliers, datse segghen :

**God gheef hem alle gheluck en eer/
Daer ick aen winne dat ick verteer.**

Die zy oock goede chier en vrientschap bewysen, en eenighe kleyne fauten ten besten houden, en dat alleenlijck om het ghewin datse van die luyden hebben. Daerom ist oock wel billick, dat wy het kaeckelen van de Hoenderen niet alleen verdraghen : maer met gheneuchte aenhooren, om de Eyeren die zy legghen. Socrates gevraeght zijnde, hoe hy het klackoyen, kyven en schelden van zijn Wijf mochte verdraghen. Antwoorde : Hoe mooght ghy het kaeckelen van u Hoenderen ende Ganssen verdraghen ? Om datse (seyde de Vragher) moye Eyeren en Ionghen voortbrenghen : Soo brengt dan oock mijn Xantippe schoone jonghe kinderen voort.

Het moet wel.

XLVI

Afkomst seyt niet.

HEt is een oudt recht, dat de Edele ghe-
boren eenighe voorbaerlijckheydt of-
te præminentie hebben in alle Heeren Ho-
ven, om hooghe Officien ofte Ampten te
bedienen, bysonder den Krijghhandel
aengaende; maer daer mede is den wegh
der vrome kloeckmoedighe daden niet ghe-
sloten, dat een slecht eerlijck mans soen daer
gheen part en deel aen hebben soude, om
d'eerste Edel-man zynes stams te worden.
Alle Edel-stammen hebben haren oorsprong
door een van heurlieder Voorouders begon-
nen; by Adams tyden en was het soo niet,
daerom seytmen:

**Doe Adam haspelde en Eva span/
Waer was doe den Edelman?**

Men maectt seer bequame Besemen, om
de kleederen seer schoon te veghen, van
morsighe vuyle Verckens rugh-borstelen,
die alle stof seer suyverlijck af strijcken, dit
mocht niet wesen, soo dees borstelen den
aert van hun Vader ende Moeder niet en
verwierpen.

Afkomst seyt niet.

XLVII

Frustra qui Iterum.

HY is dvvaes die hem aen
de steen stoot daer hy eens
over ghevallen heeft, dat is:
Dat elck hem moet wachten
van de tvveede mael te doen,
daer hy eens qualijck by ghe-
varen heeft, gelijkmen seyt:
*Frustra Neptunum accusat, qui
Iterum naufragium facit.*

Dat is te segghen:

Te vergheefs beklaght hy
Neptunum of 't'Abontuer van de
Zee/ die de tweede verlozen reis
doet.

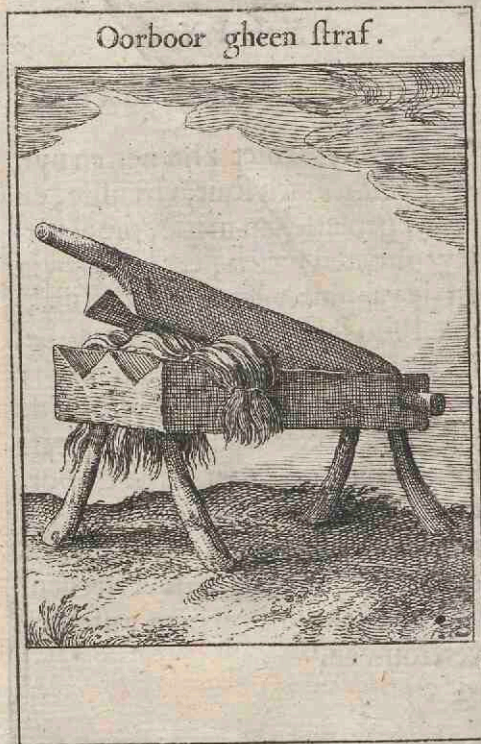
Frustra qui Iterum.

XLVIII

Oorboor gheen straf.

DE Boer braeckt zijn Vlas met dit instrument, dat breekt alle de scheven, om dat tot goet Vlas te bereyden, niet uyt straffinghe ofte vvra-ke, dan om den oorboor daer af te ghenieten: Desghelijcks zijn alle Heeren schuldigh, de Landtsaecten te regeeren tot een rechtveerdigen oorboor, en niet tot particuliere hate, vvrake ofte straffe; dat gunne God.

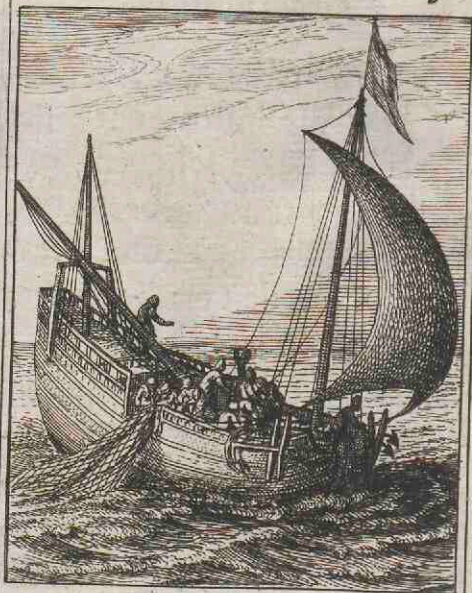

X L I X

De kost moet voor de baet uyt.

EEn Buys schiet zijn netten uyt, heeft tonnen sout, victaille, en ander gereetschap mede, die al verleyt moeten wesen, eer hy ghewin en de vanghst verwacht; die dickmael soo sober is, datse de uytgheleyde kostē qualijck betalen mach: dan op hope van beter, rust hy de volghende teelt weder toe; gheeft moet alle menschen, datse de Fortuyne weder aen moeten soecken, niet twyfelende, of God sal ghenade en goede voorspoedt verleenen, alle de ghene die op hem vastelijck vertrouwen.

De kost moet voor de baet uyt.

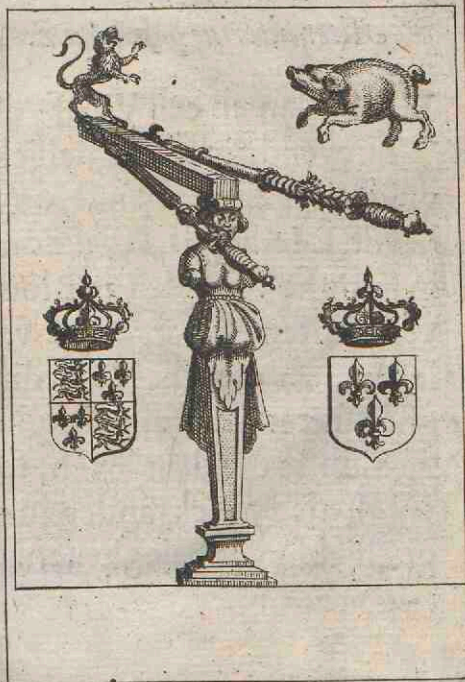

L

Frendeat Aper.

DE Figure die ghy hier aenschout, beteeckēt, d'eene Scepter (verciert met het Fransche Schilt) de Koningh van Vranckrijck; d'ander (met het Wapen van Groot Britannien) de Koning van Enghelandt; de Leeuw (op het punt hanghende) de Staten vande Gheunieerde Provincien: waer mede men te kennen wil gheven, soo lang als dese twee machtighe Koninghen ons in ghelijck-wichtigheydt blyven houdende, soo sal ons het Bosch-swijn of Wild-swijn niet veel byten.

Frendeat Aper.

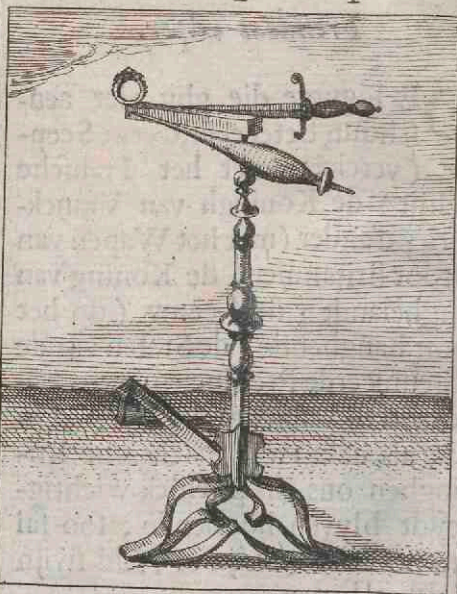

L I

Alter alterius poscit opem.

EEn Man en een VVijf, die
huvvende in alles ghelijck-
vvichtigh zijn, 'tzy in Hoog-
heydt, Edelheydt, Rijckdom,
in statighe Vrienden en Bloet-
verrvanten, in maniere van
leven, en dierghelijcke din-
ghen meer; die zijn de ghe-
luckichste die daer leven, soo
langh als zy elck ander in de
ghelijckheydt bejeghenen.

Alter alterius poscit opem.

LII

Vis mea de nihilo est.

VAN dese Sinnepop is een heerlijk Enigma in't Latijn beschreven, door Pandulphum Collenutium, aldus:

*Vulcanus genuit, peperit Natura,
Minerva*

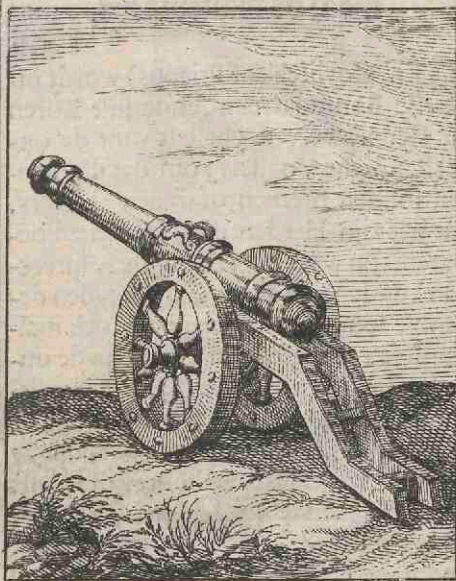
*Edocuit nutrix ars fuit atque
dies.*

Vis mea de nihilo est.

By my overgheset onder
mijn Raedtselen.

De niet spruyt mijn kracht.

Vis mea de nihilo est.

LIII

Dooz de wanewaers.

EEn Moylijck (of Priapus) wordt in de Boomgaerden, ende in't Koren en Hennipwerven ghestelt voor de onverstendighe Voghels, om dat die Dieren souden meenen of wanen al waers, dat het zijn Herders die de vruchten bewaren. En waer't dat de Voghels sprecken konden, als die by Esopus tyden deden, zy souden van sulck ghespooock makenderen veel meer vertellen, dan de oude Wyven doen by haer Spinrocken sitende, van Wonderen, van Droomen, van Waren, van Nachtmerryen, dat zy van haers ghelijcke ghehoort, ofte selfs wanen ghesien te hebben, en houden het voor waerheydt, datmen't schier in het Euangelij behoorden te schicken ofte te stellen.

Voor de wanewaers.

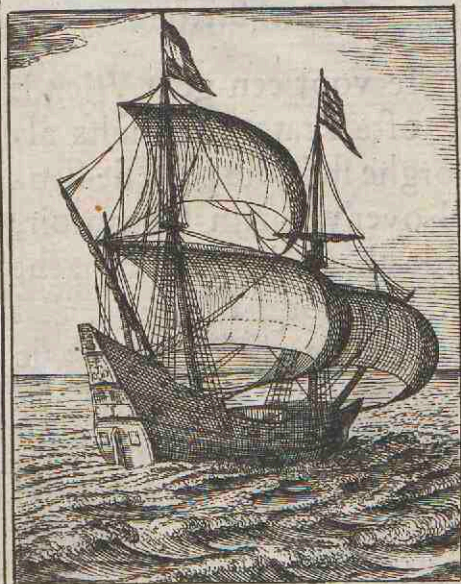

LIV

His Alis.

DEDALVS is d'eerste geweest, soo POLIDORVS VIRGILIUS schrijft, die seyl van Rae of Spriet liet vallen, om met zijn soon ICARVS te vluchten, uyt het Eylandt van CRETA, daer hy om zijn konstige Inventien ende Handwercken ghenoechsaem als ghevanghen gehouden wierdt: soo bedacht hy, hoe hy met de snelheydt van Seylen, de roeyende Galeyen verkloecken mochte: waer door de Poeten oorfaeck ghenomen hebben, om te fabuleren, dat hy zijn soon ende hem selven vleughelen (met wasse aen zijn armen bequaem) maecte; daer mede hy over de Zee ghevloghen is. Daerom heeft het my niet vreemt ghedocht, dat te approprieren of toe te schryven onse Schepé, die niet alleen over de Zee van ICARIEN en varen, dan vlieghen met dese vleugelen over de groote OCEAEN, aen alle de Custen van OOST-INDIA, BRESIL en VVEST-INDIA, oock door de Strate van MAGELLANVS; met veel beter avontuere en kennisse, dan de reuckeloose jonghelingh over de Zee van ICARIEN dede, die van hem den naem behouden heeft.

His Alis.

L V

Te veel vertrouut.

Die voor een goet Vriendt
 ofte Prater hem selfs als
 Borghe stelt, die geeft de sleu-
 tel over van zijn Comptoir,
 ende gheeft den Prater macht
 om zijn Borghe in de peeckel
 te laten steecken; soo dat de
 Crediteur of Schuld-eysscher
 op zijn duym mach kloppen
 als hy wil; dan heeft de Bor-
 ghe zynen Schoon-praet **Te**
veel vertrouut/ en zijn hande
 gheleyt tusschen den Hamer
 en het Ambeelt.

Te veel vertrouut .

LVI

Periculum in declinatione.

DE Secretarissen ende Notarissen en hebben gantsch gheen kommerlijcke Officien ofte Bedieninghen, soo lang als zy geen giften of gaven achten, ende gaen altydts by de waerheyds linie voort, sonder te wijcken noch ter eender noch ter ander zyden: maer soo haest de Gierigheydt haer herte bedrilt, soo looptmen van de eene kromme gang in de ander, en men maectt Heeren Hantschriften na te bootsen, hun Seghelen van de eene brief aen een ander te steecken, valsche Getuyghen te belegghen: Dan is hun perijckel gheboren, wijckende van de waerheydt tot de loghen, die sonder twyfel wat vroegher of wat laetter van de waerheydt achterhaelt sal worden, als het spreekwoordt seyt:

*Al is de loghen snel/
De waerheydt achterhaeltse wel.*

Dus die hem ghedenckt op den incktpot te gheneeren, die moeten de koocker op de rechte zyde hanghen.

Periculum in declinatione.

LVII

Laet de Kieft stippen.

DEse Sinnepop of Emblem-
 ma is bequaem voor een
 man die om zijn groote voor-
 spoet ende rijckdom benijdt
 vvordt, seyt met goede re-
 den, *Laet de Kieft stippen, ick
 heb de Eyeren in de hoet.* Dat is
 te segghen: Laet de benyders
 kaecken, ick heb vervvurven
 daer ick vvvel of varen sal, zy
 moghen daer op sien.

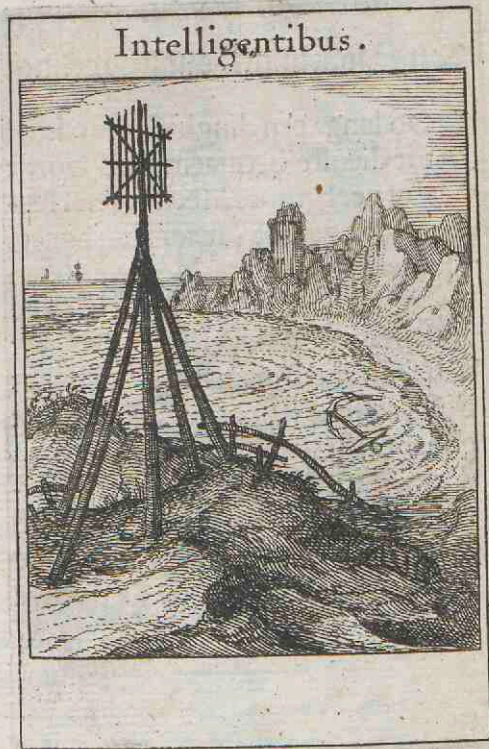
Laet de Kieft stippen.

LVIII

Intelligentibus.

OP veel hoecken van der Zee worden teeckens ghestelt, datter goede haveninghe ofte ankergrondt is, om dat de Stuerluyden souden weten waer na te reguleren om haer Schepen te berghen: maer dat is alleen voor de gheene die hen op de Zeevaert verstaen; andere souden uyt sulckē teecken niet met allen mercken: en soo ist voort met alle dinghen. De Rechtsghelerde verstaet hem op zijn Loyen: de Medicus op zijn Receptē en Kruiden: de Boerman op zijn landtbouwinghe; en vorder niet veel dat te beduyen is.

LIX

Jong Hovelingh / out schoveling.

SOo lang een dingh schoon is of tot dienste bequaem, soo wordt het by veel groote Meesters en Heeren groot geacht; maer alst afgaet, soo verwerpē zy't als een verleten kleedt in de hoeck. Ghelijck als de Ioffrouwen een versche Ruycker van schoone Bloemen setten in het best van haer kamer: maer het duert gheen acht daghen, of zy werpen die op de mis hoop. De Heeren leven alsoo met haer veroude trouwe Dienaers, ende met haer schoone Peerden, niet aensijnde de trouwe dienst die hun daer af gheschiedt is.

Long Hovelingh, out schoveling.

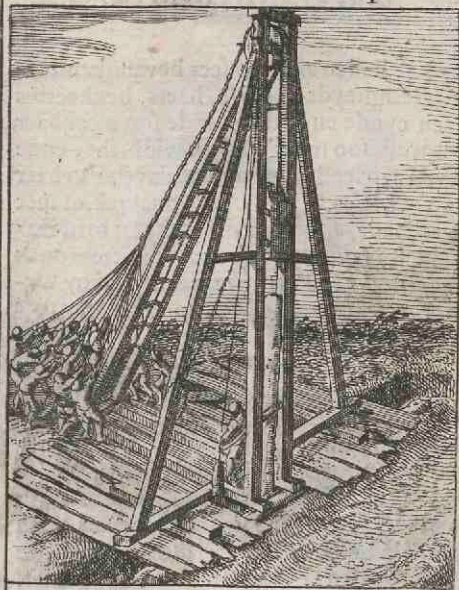

L X

Daer de natuer heeft ramp/
Set het vernuft een klamp.

DEse Landen hier in Hollandt
gheleghen, ende bysonder hier
ontrent Amsterdam, hebben dat
ghebreck, dat men daer gheen heer-
lijck ghebouw maecten of timme-
ren mach, sonder de grondt dapper
te verforghen met palen daer in te
heyen; dan de mensche aenfiende
de gheleghentheydt van de plaetse
en haven, heeft raet ghevonden met
dusdanighen Instrument de grondt
vast te maecten, om alsoo daer haer
nootdruftighe wooninghe daer op
te setten.

Daer de natuer heeft ramp,
Set het vernuft een klamp.

Bellach.

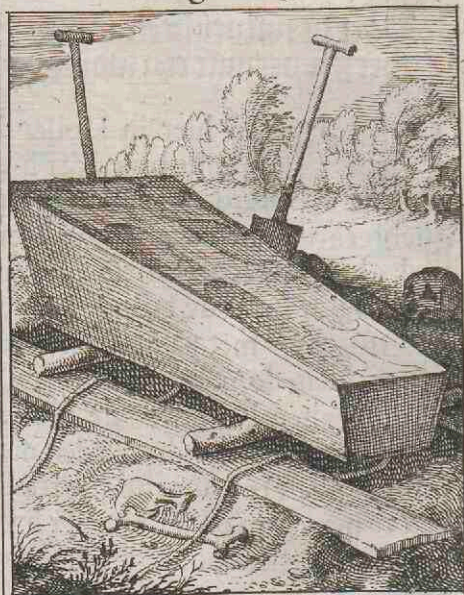
Alst al gheloopen is.

VEel lieden zijn soo seer bevanghen met gierigheydt, datse haers begheertes gheen eynde en weten: ende soo meer haer goet wast, soo meer wast de winsucht, ende blyven al haer leven daghen slaven van haer ghewoel, lesen haer ghebedt qualijck, of met onverstandt, **Gheeft ons hupden ons daghelijcks broodt:** Iae al ist al wittebroodt (segghen zy) soo moetter noch wijn by wesen. Ey arme woelwaters, mooght ghy niet wel ghedachtigh wesen een ghedicht, dat in de Lotery ingheleyt was:

**Ick had veel en sochte meer/
Wat sal t eynde zijn lieve Heer. Nier.**

Hoe langhe reekt ghy de daghen uwes levens? wat belooft ghy u selven tijds om het ghewonnen goet te ghebruycken? Een Doodt-kist met een Slaep-laecken sal u beste Kamer worden: en die u ter aerden draghen, sullen segghen: **Vat heeft dees man van zijn groote goedt ghehad?**

Alst al gheloopen is.

I

Wat ist anders als fraep?

EEn Vrouvve singende Mu-
sijcke, ofte spelende op een
Luyte, vwordt wel ghepresen
om't geselschap te vermaken,
van de lichtvoetighe Vryers;
dan de verstandige Minnaers,
die nae vrienden raet hooren
en doen, sullen alfulcke vvel
hooghelijck (jae in de lucht)
verheffen met vvoorden, dan
zy latense een ander trou-
vven, vvant **Alte Walght.**

Wat ist anders als fray.

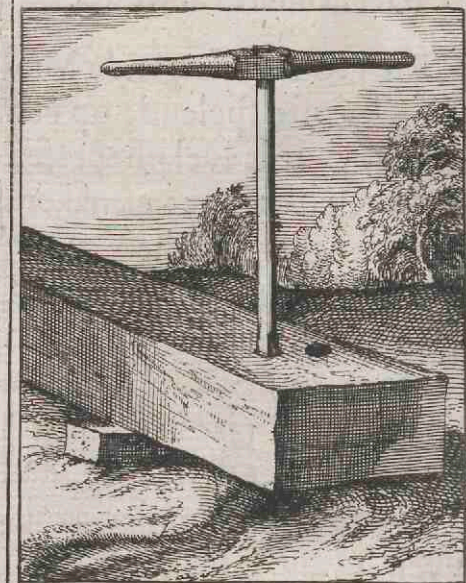

II

Constantia & labore.

DE vermaerde Boeckdrucker Christoffel Plantijn, gebruyct dit woordt by een Passer, die meerder vernufts eyscht dan een Aviger, en min arbeys; daer om duncket my beter, by dusdanighen grooten Boor (die de Scheeps-timmerluyden een Aviger noemen) gebruyct te worden; die door grooten ende ghestadighen arbeyt, een gat in een Balck maect, daer de arbeyders op de scheeps-timmerwerven by elck gat gheloont worden: te kennen ghevende, dat ghestadighen arbeyt alle dingh verwint; alsoo, datter de neerstighe arbeys-salighe Man een dubbelen dagh-huer by verdienen kan, en de Luyaert qualijck drooch broodt wint.

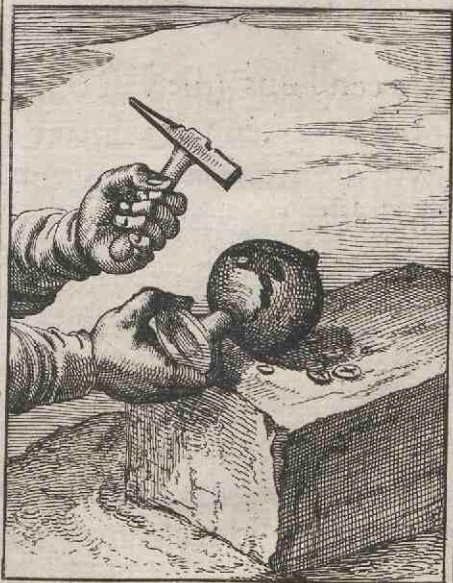
Constantia et labore.

III

Vroegh meester/laet knecht.

Die voor den tijdt zijn Meester onghehoorsaem is, meenende dat hy wat weet, en slaet den Spaerpot aen digghelen of scherven, wilende zijn goet gebruycken, en dat veeltijt in domineren, peert ryden, droncken drinckē, dobbelen en spelen; die is dat vergaerde pennincxken quijt eer hy't voelt: soo mach hy dan anderen gaen dienen, of nae een officie staen, soo het gheluck noch soo goet is: maer meest altijd is voor dusdanighen de Krijgh het voorlandt, en moeten hooren nae het Kalfs vel.

Vroegh meester, laet knecht.

I V

Al fadjens soetjens.

Die een kous (die vast om't been sluyten sal) aentrec-ké wil, die moet met langsin-nigheydt te wercke gaen, dan foo hy met fortse of haestig-heydt vvil voortvaren, sal de hiel daer deur scheuré, en met een ghelapte hofe ter feeste gaen : vvaer by men verstaet, datter veel dingen zijn, die de langmoedige kloECKaert uyt-voeré sal, dat de korfele heet-hoofst met schande sal laten steecken.

Al fadjens soetjens .

V

Ambitiosa Temeritas.

MEn vindt lieden soo feer in hooghmoet
ontsteecken, datse gheen periculen en
willen mercken, voor en al eer zy daer onder
ghevelt legghen: onder welck getal te reec-
kenen zijn, die haer begheven tot groote
Heeren dienste; jae achten haer selven ghe-
luckigh, als zy van een groot Meeſter ofte
Heere ghegroet worden, ende alſoo onder
het ghetal van zijn Panlickers, t'zijnder tafe-
len gaen eten, niet eens ghedenckende dat
een Leeuw een Leeuw blijft, al laet hy hem
altemet ſtreelen en ſtroocken van menſchen
handen, die immers altijd (indien zy haer
ſtuck verſtaen) in ghevaer haers lijfs zijn
ende blyven, soo langhe als zy by hem zijn.
Deſe Sinnepop ofte Emblema heb ick tot
Heemſtede in een glas ghesien, met deſe
veerſkens:

*In ſulck verijckel hy hem ſelven ſteckt/
Die met zijn overhoofst ſpeelt/lacht of geckt.*

De menſchen betoonen haer dwaefheydt
nergens beter aen, dan aen haer reuckeloſe
Eerſucht.

Ambitiosa Temeritas.

V I

Raeck wel/ heb wel.

Alfoo ick niemant in zijn konst wil be-
rechten, schelden noch beschimpen,
foo kan ick nochtans (om dese Sinnepop uyt
te legghen) niet laten of wy moeten lachen,
om die verwaende godwouts Doctoren, die
ses of acht maenden tot PARIJS, PADVA of
BONONIA ter scholen ghelegen hebben, haer
Promotie (jae veel eer de naem van Esels)
gekocht hebben, recht foo de schalcke Pro-
fessores segghen:

*Capiamus pecuniam & remittimus Asinum in Pa-
triam.*

Dat is:

**Laet ons' tgeit strycken/ en senden den
Esel wederom in zijn Vaderlandt.**

Dese lieve Doctoren met haer langhe Tab-
baerts, goude Ringhen aen de handen, han-
delen het Vrinael met sulcke verwaentheyd,
en oordeelen daer uyt veel stoutter, als de
oude vervaren Doctoren souden derven be-
staen: die ick in dese myne Commentarien
niet eens wil geroert hebben; want dese be-
kennen selfs wel, dat het onseecker is (om
verscheyden voetselen die in elck landt zijn,
daer beneffens complexien der menschen)
yet seeckers daer uyt te besluyten.

Raeck wel, heb wel.

VII

Gheoeffent derf.

SENECA schrijft in zijn Brieven,
*Quem in ipsa re trepidare volueris,
ante rem exerceas.*

Dat is:

Die ghy in eenige dingen wilt seer
ker ende vast doen gaen/ die moet ghy
daer in oefnen eer't in't werck komt.

Ghelyck het ryden op schaersen, dat is
een glibberighe gladde gang: maer die't
wel kan, het doet dapper wegh spoeden:
en al hoe wel het licht om doen schijnt,
soo isst nochtas swaer voor die eerst be-
gint te leeren: soo gheeft dit woordt te
kennen, en raedt elck een, dat hy hem in
tijds moet begheven tot leeren, om in
zijn ouderdom te gebruycken, en die de
grondt van zijn professie niet en kan, die
angt en hangt altijd, en derf noch kan
niet besluyten wat in een sake best ghe-
daen of gheseyt is.

Gheoeffent derf.

V I I I

Doleur non pareille.

DE Broeders van de Bende die garen de gilde spelen, zijn vvel fraey ghemoet, soo langh als de beurs noch vvel ghespeckt is: maer soo haest die ledigh is, soo zijns daer over seer bedroeft, om dat de VVaerdinne niet langer borghen vvil; jae datse ten huys vworden uyt gestoten, daer zy het Heerschap pleghen te spelen; ende moeten dan t'huys gaen by VVijf en kinderen die van hongher kryten. Dat is: *'t Grootste verdriet.*

Doleur non pareille .

IX

In de rommelingh ist vet.

DE Hollander (en meer andere Natien) bysonder, die grasrijcke weyden hebben, die kernen Botter van de Melck die haer Koeyen gheven, en dat gheschiet met groote rommeling en beweginge, die zy in dusdanigē vat (daer zy de Melck in doen, ende met een stock daer toe dienende) maken, soo dat zy alsoo haer Botter dier verkoopedē, groot genot van haer landt trecken. Daer om wort het gebruyct, dat de geen die koopmanschap doen wil, die moet hem in't gewoel vandē koophandel onder de Koopluy begeben, wil hy rijck worden; want by de luyden is de neeringh: En wint de slijckighe voet yet, de affchige voet wint niet.

In de rommelingh ist vet.

X

**Veeltijds wat nieuws / sel-
den wat goets.**

DE nieuwgierigheydt des we-
relchts is soo groot, datmen de
menschen voortaan lichtelijck sou-
de diets maecken, dat houte Pape-
gaeyen broodt eten; nu zy soo vol-
komen houden, dat de roock van
Toeback een lekker dingh is: datse
segghen dat zy goet ende medici-
nael is, om veelderley kranckheden
te ghenesen, dat mochte wesen:
maer dat het smaeckelijck is, geloof
ick ende de Paep nimmermeer.

Veeltijds wat nieuws, selden wat goets.

XI

Semel non sepe.

EEn boom wil in zijn joncheydt veel eens verplant vvesen, sal niet dan te beter groeyen; maer soo men dat dickvvils vvilde doen in verscheyden grondèn, hy soude in de aerde staen quynen, en soberlijck of niet wassen. Dit is een ghelijckenisse, dat men eens kan huvven met lust en volle liefde; maer het tweede huvvelijck wil selden soo wel tieren of ghelucken.

Semel, non sepe.

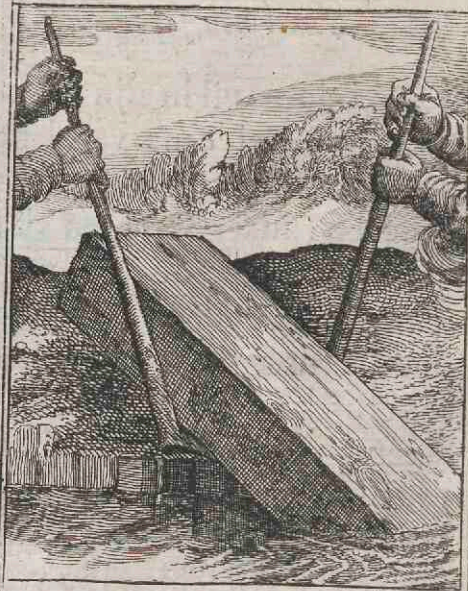

XII

't Is niet segghen niet te doen.

DAer zijn veel meer menschen die alle ding weten te doen, en berispen, (jae soo zy meenen, wel souden verbeteren) dan lieden die de handen in het werck stellen, om een fraey, swaer of treffelijck werck met hant en verstant uyt te voeren. Dit mach wel gheseyt worden by Heeren die de swaerigheydt van de Republijcke op haer hals nemen en uytvoeren; die zijn nimmermeer onbelabt, onbesproocken noch onbenijdt, van dese handelose of nietdoende Marckt-ganghers en Sarck-slypers.

't Is niet segghen niet te doen.

XIII

Hoe past u dat harnas.

IN tyden van Oorlogh loopen veel Boeren kinderen in de krijgh en verdienen soldye, leegh gaende met het Rappier op zyde, met de Veder op de hoet; waer door zy verluyen, en willen niet doen: soo het dan vrede wordt, en haer maent ghelt haer ontrocken wordt, soo moeten zy op roveryen, of op ander quade avonture gaen, fullen zy haer behoefstigheyd stoppē: maer andere die de peyne van de Iustitie noch voor ooghen hebben, die begheven haer weder tot den arbeyt, die haer door ongewoonte druckt, tegē dien seytmen: **Hoe past u dat harnas/** gelijc of men wilde seggē, qualijck: maer armoedt dwinght, wat sal ick doen, ick heb anders niet gheleert.

Hoe past u dat harnas.

XIV

Vt ardentius.

Dese Sinnepop is wel ghenoech duytgheleyt, voor de ghene die der Minnen acker oyt met onspoet gheploeght hebben; dien wel bekent is, wat Maledictien ende Vervloekinghen de deuren moeten hooren, die twee goe lieven van den anderen scheidt, 'twelck verstrekt de Amoreuse Hartekens niet dan een meerder lust ende gheneghentheydt, tot haer selfs jammer, verdriet ende ellendigheydt. Hoe wel het oock mach ghetrocken worden tot liefde van God en Goods dienste; en tot liefde van wetenschap en Viye konsten.

Vt ardentius.

X V

Wie depts/ soo gepts.

EEN naeckt kindekē dat met
 tvvee Stelten onder zijn
 voeten op een ronden Kloot
 vvil klimmē: Ist vvonder dat
 sulcke reuckelose toelage met
 svvaren val vvil eynden; daer
 om ist meest alsoo, vvat son-
 der raet en bedachten oor-
 deel aengegrepen vvordt, dat
 eyndt met berouvv en groote
 ellendigheydt en jammer.

Wie deyts, soo geyts.

XVI

Men vinter meer.

EEn Jonghelingh, staende op zijn rechter voet, slaet met zijn rechter handt aen zijn sincker hiel ofte hack, een teecken van onbekommertheyt over zijn verlies, hem selven trooft, datter noch meer zijn van de selfde alloye, singhende:

*Hebt ghy u lief verloren,
Wat schade hebt ghy daer aen,
Soo kiest daer een ander voren, &c.*

Het waer wel goet dat alle menschen haerselven oock soo troosten, slachtende die van Yperen, die slaen (soo men seyt) het Laecken in de beste vou.

Men vinter meer.

XVII

Postea nullus eris.

HEt is in de meeste plaetsen van Duyt-landt een ghebruyck, dat de Maechden met blooten hayre gaē, en daer op voor Cie-raet dragen een Krans met Bloemen, ofte andere welriekende Kruyden, tot een teecken van eeren, ende onbesproken name en fame: dan als zy haer ontgaen, en overtreden door lust van Cupidoos preken en smeecken; soo wortter verstaen, datse haer Kransse met de voet ghestoten hebben: kan met recht ghe-duydt worden naē luyt deser veersen:

Omnia si perdas famam servare memento

Qua semel amissa postea nullus eris.

Dat is:

Wat ghy berliest / tracht altydt om u goede name en fame te behoude: want als die eens buppen deure gheset is / soo sult ghy daer nae niet meer in eenigher weerden ghehouden werden. VVaer het saeck dat hier de Banckeroetiers, Overspeel-ders, Gulsigaerts, Meyneedighe op achten, en overleyden de oneere die hier uyt volght, zy soudē haer leven soo lichtveerdigh niet acnstellen.

Postea nullus eris.

XVIII

Quaet toeverlaet.

SOo vvie hem verlaet op
 hulpe en bystant die hem
 van buyten aen moet komen,
 die bout op een kranck fon-
 dament, ende sal hem in den
 noot bevinden als de Schip-
 per, die wel een goet Tou of
 Kabel had; maer het lach tot
 zynen huyse op de folder.

Quaet toeverlaet.

XIX

Laetse pompen die kout hebben.

Als een Bootsman die een tijdt lang by de Zee gevaren heeft, met neerfigheydt ende opmerckinge van Courfen, Stroomen, Diepten ende Sanden, soo veel gheleert heeft, dat hy uu meest al weet wat de Zeevaert in heeft, soo gheeft hy hem uyt voor Stuerman, en doet niet meer dan arbejdt van pompen, winden aen spil, schoot aen halen, ende dierghelijcke: maer set de course op't Compas, handelt den Graedtboogh op de Son en op de Sterren, ende wint groeter huyr, en doet minder werck: daerom seyt hy, **Laetse pompen die kout hebben / ick heb mijn Rook aen.** Dat is soo veel te segghen: Laet die arbejden ende swaer werck doen, die hem niet anders weet te ghenceren.

Laetse pompen die coud hebben

X X

Nec prodest malis, nec ledit bonos.

DE Fame vlieght snel, en
wort breeder inde vlucht;
dan zy verschoont (soo dit
vvoordt seyt) noch ontschul-
dicht dé boosen, noch quetst
den goeden oprechten niet, al
hoe vvel dattet hem somtijts
vvel soo laet aensie: dan 'tou-
de spreekvvoort blijft vvaer:

Al is de loghen snel/

De waerheyt onderhaelese wel.

En noch meer: De waerheyt
is een Dochter van de Tijdt.
Oock: 'tKomt al uyt, dat on-
der het Sneeu duyckt,

Nec prodest malis nec ledit bonos.

X X I

Beter stil ghestaen.

PLINIVS schrijft: *Præstat otiosum
esse quam nihil agere.*

Dat is:

Beter ist stil ghestaen/dan hem
self moede te maecken met werck/
dat tot gheen nut gebracht mach
worden. Want alst Kindeken zijn
Hoep; de Vryer zijn Boel; de Sang-
sot de Musijcke; de Duyf-houder
zijn Duyven; de Iagher de Haes;
de Wey-man de Patrijs, langh ghe-
noegh ghevolgt heeft; soo is de
Proye niet half soo veel weerd, als
de onkosten die hy daer om ghe-
daen heeft.

Beter stil gestaen.

X X I I

Doorheydt is arbeÿdt.

DE jonghe knechtken hippelen aldus over de koorde, dieſe in haer eyghen handen houden, ende ſlingheren die onder haer voeten deur, daer zy ſoo moede by worden, datſe nae haer adem gapen, en dat het ſweet by hun aenſicht neder loopt: dit is een konſte of oefeningh daer gheen profijt of eere aen gheleggen is; daerom iſt doorheydt. Ghelijck Guychelaers, Aefſack-ſpeelders, Koordt-danſers, en dierghelijcke dinghen meer, als alle konſten daer men ſich aen verwondert, ende gheen nut en ſchaffen tot het ghemeene beſten.

Doorheÿt is arbeÿt

X X I I I

*C'est par là qu'elle parle
Francois.*

DEse jonghe Weduwen zijn soo
anagh van huwen, als men daer
teghen haer af spreeckt, datse schyn-
nen schier een Nonne te willen
worden: dan 'ten is dat niet, het is
wat anders dat zy dencken, haer
ghepronck ende gheprael, haer net
gheset doecxken, haer fier ghelaet
en minnelijck wesen, 'tstaen voor de
Spiegel, haer geparmuseerde klee-
deren, die sprecken ghenoech, al
s wyghen zy stil. Het is al Courtoi-
sie, die een trapken hooger als Be-
leeftheydt staet.

C'est par là qu'elle parle Francois.

X X I V

Het mist een Meester wel.

Het is niet nieuws inde plaetsen daer men ghewoon is Schaetsen te ghebruycken, dat een Man valt, soo hy de moet heeft dat hy weder op staet, en gaet zijn gangh oft niet gheschiedt en waer: daer men mede te verstaen wil gheven, dat niemand haest om een kleyn onghewal den moet verliefen sal, het zy in zijn Rijckdom, in zijn Reeckeninghe, in zijn Ridderlijke daden, in zijn Amoreusheden: dan moet met den Alchimist denken, noch eens sal ick dat gaen beghinnen, per avontuere sal't dan wel zijn gheraeckt: ende soo het weder den selven gangh gaet, moet men de plaetse veranderen ende soecken onbekende lieden, daer de klokken een andere klanck gheven.

Het mist een Meester wel.

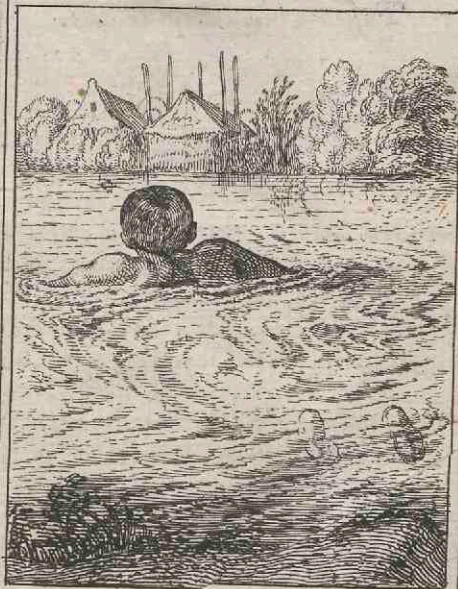

X X V

Wie wat weet / die komt
het te pas.

EEn Man svemmende in
het vvater sonder eenigh
behulp, dan alleen op zijn
vvetenschap : gheeft te ken-
nen, vvie vvat gheleert heeft,
dien komt het in den noot te
hulpe ; de Konst verlaet zijn
Meeſter niet.

Wie wat weet, die komt het te pas.

X X V I

Pessima placent pluribus.

DE meeste menschen zijn soo ghesint, dat sie eerlijcke Konsten, goede Ambachten, niet doen dan ghedvonghen van de behoefstigheydt: maer dobbelen, droncken drincken, dat noemen zy Re-creatie, en een lustigh vrolijk leven; ende zy koopen een krank hoeft en lamme leden vvel dier om gelt. Dit is soo klaer dat het vorder uytlegginghe niet en behoeft.

Pessima placent pluribus.

XXVII

Duyckt laet overgaen.

Hier mede wordt te verstaen ghegeven aen alle luyden van kleyn vermoghen, datse haer niet en stellen teghen haer meerder oft overhoofd, jae al gheschiedt haer schoon onghelijck: maer veel eer duycken en schuylen, soo langh den reghen ende onweder over is, ghelijck dese arme Kramer onder den Hoybergh, op dat zy te beter gherust mogen zijn, ende minder bemoeyenisse, onrust en onghemack te lyden hebben, volgende den aert van een Karper, die eens voor het net gheweest is, laet hem niet vanghen: maer als hy merckt datter onraet van Visschers en Netten by hem is, soo schiet hy met zijn hooft in de grond, ende blijft alsoo in de modder steecken, tot dat het Net over zijn lijf heen ghesleypt is.

Duyckt laet overgaen.

XXVIII

Wie weet waer?

DE woelende neerstige mensch moet
 altijd doende wesen, spannende zijn
 netten op alle hoecken van de Wereldt,
 om Rijkdom te vergaren, die nu de
 hooghste Santinne hier op aerden wil
 wesen: dan zy is soo glat als een Ael, die
 hem wel laet sien en grypen: maer ont-
 wringht hem (door hulp van de Fortuy-
 ne) uyt de Gierigaerts handen, en weet
 niet waerse leyt, of waerse ghebleven is:
 dan moet de hanghel van neerstigheydt
 weder uyt in't water, om andere dierghe-
 lijcke Visch te vanghen. Dit komt oock
 voor alle Minnaers van Vrouwen te pas,
 die gelijcke avontuere loopen: alle lief-
 hebbers van konstighe Schilderyen, van
 Bloemen, Hoornkens, Diamanten, Peer-
 len, en andere Tuweelen, die met moey-
 ten ghevischt ende ghevanghen worden:
 maer worden meer met sorghe beseten,
 dan of hun hanghel noyt in sulcke peri-
 culeuse wateren ghevischt hadde.

Wie weet waer.

X X I X

Terret & trepidat.

EEn Landtsknecht die op een buyt gaet, maect anderen bevreesst, die hy over komt: maer hy selfs slacht de Haes, die altijd om fiet, en is besorghet en vol vreesen, houdt altijd wacht, op dat hem niemant en komt verrasschen, ende voelt gheschreven in zijn ghepeyns ende sinnen:

*Quidquid a vobis minor extimescit,
major hoc vobis Dominus minatur.*

Dat is:

Wat een minder van u vreesst/
daer wort ghy van meerder Heere mede ghedreyghet.

X X X

Ick gheeft haer weder.

DEn wereltlijcken handel ende wandel is den aert van de Spieghel niet onghelijck: want in den Spieghel is niet dan een schijn, het dingh dat ghy daer in sien wilt, moet ghy selfs voor u brenghen: wat personagie ghy in de Wereldt spelen wilt, moet ghy in u selfs vormen. Een Sor, een Courtisaen, een Krijchsman, een goet Ghesel, een elen Baes, worden al in den Spieghel ghebootst: maer soo haest zy vertrecken, vergaet haer ghedachtenis, ghelijck of zy daer niet gheweest en hadden: dan een wereldt wijs man schijnt wat deur zijn schriften te willen overschieten: maer het is al wint, ende een handt vol Sons.

Ick geest haer weder.

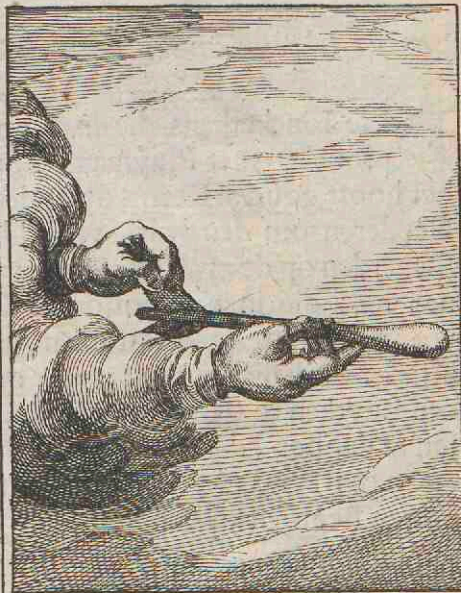

XXXI

Op dat het recht gae.

HEt is een werck van een goet Vader des Huysghefins, al zijn doen ende laten daer toe te stueren, dat zijn ghesinde mach welvarende zijn aen lijf ende aen siele: Daerom betaemt het hem den jongen te leeren, die meer jarigh zijn te rechten, ende met loon den wel doende te verghelden, op dat het hem ende de zyne wel en recht gae. Soo mach hy dese Sinnepop aldus uyt-beelden, met een hant die de veeren aen een Pijl lijmt, op dat des Schieters konst met een bequaem instrument trefse het wit daer op ghemickt wordt.

Op dat het recht gae.

XXXII

Ad pompam tantum.

DEse Ionckerkens die haer op-
 proncken met Pluymagien op
 het hooft, gouden Ketens op zyden
 kleederen om den hals, vergulde
 Swaerden op de zyde, zijn de man-
 nen niet die in het oorloogh de
 vroomheydt te wercke stellen, en
 zijnder oock niet nut toe: maer op
 een Luytken te slaen, een Musijck-
 jen te singhen, dat past haer beter,
 en in een Processie uyt te munten
 als een Beeltjen op een stockjen.

Ad pompam tantum.

XXXIII

Wlyen weet wat.

VEel dinghen kunnen gevoeghlijck in een kleyne plaetse ghestout werden, ende moghen door vlyen hen stede bequamelijck kryghen; die over hoop gheworpen zijnde, veel ruymte souden beslaen. Desghelijcks machmen veel Questien, Reeckeninghen ende andere Gheschillen schicken en buyghen, datse soo heel contrarie niet en zijn als zy wel schynen: Ende een goet Man of twee (die verstandigh zijn) scheyen en vlyen met billickheydt altemet soo veel sware saecken, als seven Schepens doen met het uysterste Recht.

Vlyen weet wat.

XXXIV

Hij leut/die't leut/ ick en leut naet.

DIt is een Waterlandts Barbarisch spreekwoort, als zy willen segghen: **Hij ghelooft/die't gelooft / ick en ghelooft niet.** Daerom heb ick dit willen ghebruycken by de monstreuse beesten, in de achtste tafel van Asia, geroert door Ptolomeum in zijn Geographia. Het is wonder dat de Oudtheydt onversocht, dus langhe daer op gestaen heeft: maer onse nieuwe Schippers ende Stuerluyden, die nu over al ghevaren hebben, vinden daer af noch teecken noch mercke.

Hij leut diet leut. ick en leut naet.

XXXV

*Quid Domini facient, audent
cum talia fures.*

DE pracht en hovaerdye is hedendaeghs soo hoogh gheresen, dat de menschen haer selven, noch de staet of ghesachte daer zy af ghekomen zijn, niet eens aen en sien: ja Willen de Vorst met zijn Edeldom gheene praëminentie oft voorbaerlijckheydt laten, in Huysen te timmeren, in kostelijcke Peerden en Coetswagens te beryden by der straten, in Kleedinghe, in Bancketten toe te maken: jaë bysonder die luyden, die haer goet niet van erfenisse ghekreghen, maer met woeckeren, rooven ende vrybuyten (door onghoorlofde middelen) te famen gheschraept hebben, ende doen zy't selven niet, soo doen het gewisselijck haer kinderen ofte erfghenamen: ende maecken met sulcke middelen haers Vaders roof uyt te deelen aen die gheenen daerse af ghekomen is, dat zijn de armen, die zy het bloedt te keel uyt gheparft hebben.

*Quid Domini facient audent cum
talia fures*

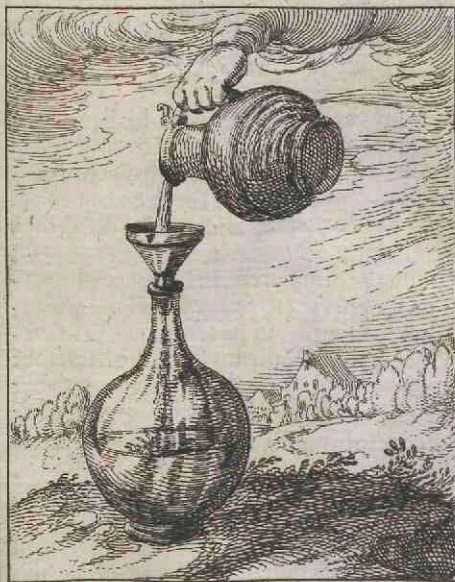

XXXVI

Goet schimmanschap.

Een ding 'tvelck met verstant ghedaen vwordt, dat seytmen: Goet schimmanschap te vvesen: ghelijck als yemandt een nau halsde Vlesse met vvijn of vvater vullen vvil, sonder storten of plenghen, die set een Trechter op de mont, en giet dan vry toe, het sal vvcl ghelucken.

Goet Schimmanschap.

XXXVII

Effen uyt.

DE Quistgoet, die over al de gilde speelt, mach dit voor een Poppe ghebruyc-ken, om daer door bekend te maecken, vvat hy in zijn lever voert: vvilt dan soo ghelucken, dat zijn leven en goet ghelijck een eynde nemen, soo is de Koe op de rechter zyde ghevallen; en soo niet, soo mach hy gaen bidden voor een arm Man, die zijn tijdt vergift heeft.

Effen uyt.

XX XVIII

Stamus hoc Danaï loco.

DE kinderen van dese Landen looten met den anderen, wie zijn rugghe buyghen sal in een ander lirtende kints schoot, die met de handen zijn ooghen toe houdt, om dat zijn medeghesel op hem springhen sal, in maniere als men te peert rijdt, ende als hy boven op hem sit, vraecht hy met dese woorden: *Pitk/ Qly/ Graef/* de haadt opsteeckende, en foo't de Leggher raden kan wat hy opg'besteecken heeft, soo moet de Leggher springhen, ende de Springher wederom leggen, tot dat hy't oock weder raden kan: ende de hooghmoedighe Springher moet des demoedighen peert wesen: de woorden bereekenen. *Pitk/* dat is: als de Springher een vingher alleen opsteeckt. *Qly/* dat is: als hy twee vingheren opsteeckt. En *Graef/* dat is: als hy de volle handt opsteeckt, buyghende de vingheren nedertwaert, ghelijck als men krabt of klout. Wat machmen hier bequamer mede te verstaen geven, dan dat der Tyrannen hooghmoet ende voorspoet heel los en wanc'kel staet, altemael hanghende aen een van de naebuere Heeren of getreden Vassalen, die hem met looden schoenen nae gaen, om tijdt en ghelegentheydt te treffen en raden, om hem van zijn reuckeloose tyrannye te doen storten, daer by het woordt van Seneca:

Stamus hoc Danaï loco. En volghet. Vnde illa cecidit, tu me superbum Priame, tu inuidum facis.

Dat is:

Wij Grieken staen nu in de stede daer de Tropanen wt ghevallen zijn. O Priame (sept Agamemnon) ghy maect myt opgheblasen / ende vol duchten saecht' arh'gh.

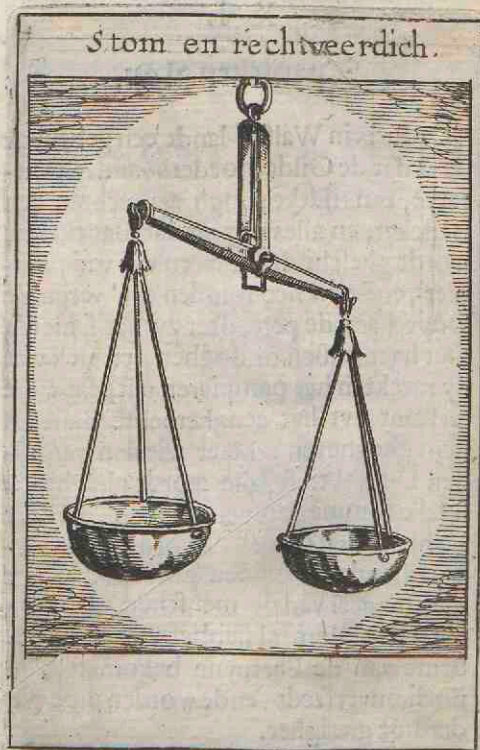
Stamus hoc Danaï loco.

XXXIX

Stom en rechtveerdigh.

EEn oprecht effen man, die in alle zijn hādel en vvan- del rechtveerdigh bevonden is, die en behoeft gheen groo- te vvelspreeckenheyd om zijn sake te verdedigen, en bekleeden met een lieffelijck praet- jen ; Recht moet met hem recht zijn , sonder daer yet veel om te bewinpelen. Een rechten aert van de Balance, die ongevalst (sonder aensien vā persoone) de rechte wich- te toont, ende de vvaerheydt aen den dagh brengt.

X L

Zy micken al op.

HEt is in Walsch-landt een gebruyck dat de Gildebroeders vande Schutterye, om tijdkortingh aenrechten een Bancker, en alles wat in dat Bancket is, wordt gheschildert op een wit van pampier, ende in het midden een vergulde Duyvel aen de pen, daer zy nae schieten met haer Buffen of Boghen, en elck wat hy raect in het pampieren wit, dat wort terstont uyt het aengherechte Bancket hem ghegheven: Maer wie den vergulden Duyvel treft, die wordt ghegheven fulcke somme van penninghen, als daer by henlieden op gestelt wordt. Hier mede willende te kennen gheven, dat het meestendeel van de menschen trachten al na Rijckdom, al hebben zy haer nootdruft van de Fortuyne bekomen, zijn noch onversaect, ende worden hoe ouder hoe gierigher.

Zy micken al op.

X L I

Non odit tamen.

DIt is een troostelijk besluyt en opmerckinge van alle goede benaude herten, die haer op den Heere vertrouwen, sekerlijck houdende, dat al wat God den boosen toelaet, om over hen luydē te tyranniseren, dattet altemael geschiet tot haren besten, af-snoeyende met het mes van tribulatie, al de overighe tacken van quade lustē, die de rancen van deughden het sap en voetsel ontrecken soudē; met dit woort *Non odit tamen*. Dat is: **Nochtans haet hyse niet.** Anders wortter wel by gheset, *sic quos diligo*. Dat is: **Zalsoo; die ick lief hebbe ofte bezinne.**

Non odit tamen

X L I I

't Is een Boer niet diets te
maecken.

EEn Boer meet allemans staet by
de zyne ; daerom, als hy yemant
siet, die wat uyt-munt boven zijn
bueren, soo denckt hy dat sulck een
die staet niet langhe voeren sal mo-
ghen ; want hy meent dat nergens
meer mede te winnen is als met
faeyen ende dorsschen , ende met
Koeijen te melcken ; ey arme Kinc-
kel , de Peerden die minst doen,
geeftmen de meeste Haver te eten :
Practijcke wint meer in een dagh,
als ploeghen ende dorsschen in een
heel jaer.

't Is een Boer niet diets te maken .

XLIII

Soo lang de Roe wanckt.

VEel mensché zijn deughdelijck, soo langh zy onder het kruys en verdruckinghe leven: maer als de Roede van den eers is, soo vvorden zy luy in den dienste Goods. Ghelijck een Drijf-tol, die niet meer gheslaghen of ghegispt en vvort, die valt haest in onmacht ende blijft lighen.

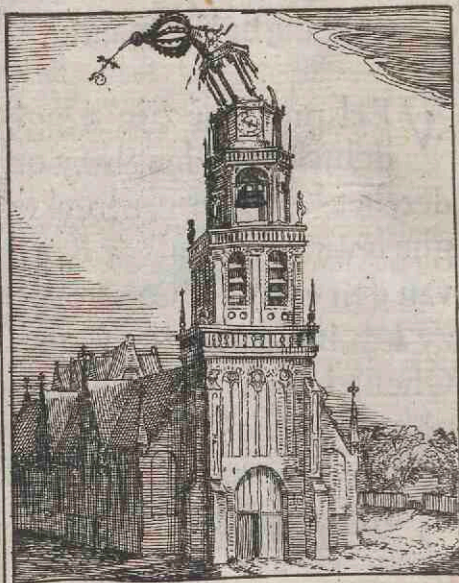
Soo langh de Roe wanckt.

XLIV

Finis ad alta levatis.

HOe hoogher gheklommen, hoe
 swaerder val, is het oude
 spreekvvoort; en daer is niet
 in dese vverelt, of het moet na
 het eynde loopen: dan als de
 hooghe, grootmoedighe tot
 op den top zijnder voorghe-
 beelde hoocheydt ghekomen
 is in rijckdom, in staet, in ver-
 maertheydt, soo valt hy met
 meerder ghedruys, en zijn val
 vvoordt deur de Fame uytghe-
 roepen ende verspreyt in alle
 hoecken.

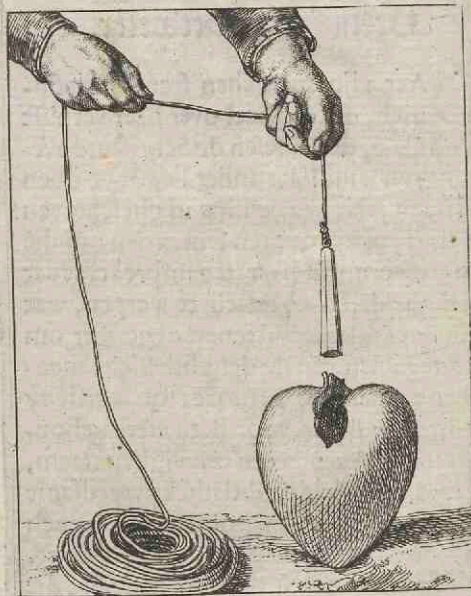
Finis ad alta levatis.

XLV

Mocht dat schien.

DE eerste Emblemā van D. Adrianus Junius schrijft : dat Neptunus, Pal- las ende Vulcanus, quamen by Momus, begheerende sententie op haer gheschil, *twelck was, wie van hen drien het beste ende nutste dingh des werelts soude aen- wysen : Neptunus bracht een Peert, Pal- las een Huys, Vulcanus een Mensch. Mo- nus na zijn aert berispte den Schepper, om dat hy hem gheen tralie op zijn hart ghemaect hadde, dat men mocht klaer beschouwen wat hy daer in verborghen droegh : welke kennisse hier uytgebeelt wordt by een Dieploot op een Hart, met het woordt **Mocht dat schien** : seecker zijnde, dat men menschen ghepeynsen niet peylen mach, als de diepte van de Rivieren ende Wateren.

mocht dat schien.

XLVI

Vernuftigh Betweter.

DAer zijn menschen seer scherpsinnich, die dicmael over haer vernuft strompelé, desen lesen de Schrifture ave-recht, en willé daer ander liedé nyt doen verstaen, datter geensins in gheschreven en staet, of zy foecken sententien om die Contrevernusté haer tegensprekers met ydel gheklap over staech te werpen, wat zijn dat anders als steenen of geweer, om het gevoelen van de deughdelijcke menschen te quetsen? Ia ! maer soo wordé zy vermaert : dat is, voor Betweters gehouden, en verkrygen een eeuwichen naem, niet van goede deughdelijcke vreedsame Mannen : maer van stoute Campioenen en Voorvechters van haer ghesintheydt. Die nu selfs voelen datse sulcks zijn, die sullen terstont roepen en kryten als maghere Verckens, dat men haer eere te nae gesproocken heeft : maer niemant wort ghequetst dan van hem selven.

XLVII

Tecum habita.

MEn feyt voor een spreekwoord dat niemandt vorder springen mach, dan zijn stock of pols lang is, dus die dan drooch en schoon over floot, dat is, door de wereltd komen wil, die moet zijn teeringhe schicken na zijn neeringhe, of soo hy anders doet, sal vallen in sulck water, dat is, ongheval, daer hy niet garen wesen soude, besmulléde zijn naem en faem met een oneerlijck eynde: 'twelck niet gheschiedt soude hebben, had hy met desen jongeling de floot overleyt en ghemeten. Dit woort is uyt Horatio genomen, die feyt: *Tecum habita, ut noris quam sit tibi curta supellex.* Dat is: **Woont by u selven op dat ghy weet wat u huysraect vermach.**

XLVIII

Elck doecken nae zijn aensicht.

ELck maectt hem toe nae zyne vvyse van doen, de Monick met zijn Kap, en de Geck met de zyne, de Landknecht met een hoet met Pluymen, op dat men niet soude vraghen, vvat het voor een quant is: maer dat men het aen zijn uyterlijck ghebaer ende ghestalte lichtelijck soude bemercken, vvat herzenen in den Pop steecken.

Elck doecken nae sijn aensicht.

X L I X

Kalfjen spaert u hoy.

Hier fiet ghy eenen suynighen aert van de raedsame Liedten, die de gheglommen Kolen van haer overschietende vier, in een Koolpot smooren, op datse niet souden vergaen, sonder eenigh nut te doen. Vermanende elck een, zijn goet in tijds te sparen, op dat men in de oude daghen gheen ghebreck soude hebben.

Kalfjen spaert u hoy.

L

Quæ nocitura tenes.

En Schuym-spaen is een galick ende bequaem instrument, om alle spyse diemen in Ketels ofte Potten met ruym sop over om vier hanght, daer mede af te scheppen het verdervende opwerpsel ofte schuym, dat door de hitte van het vier boven, ende aen de eene zyde ghedreven wordt. Daer mede willende te verstaen gheven, dat elck Man, merckende in zijn huyl houdinghe eenighe ewist, dat hy hem van dien sal ontledighen, van de gheene die de oproermaeckers zijn, met die van haer dienste te verlaten, jae al waren't al schoon Sonen ofte Dochteren, die voor een tijdt versendende in ander lieden dienste ende obediencie, om alsoo het onweder in zijn huys tot stilheydt te brenghen, nae het veers ken van Cato :

*Quæ nocitura tenes, quamvis sint
chara relinque.*

Dat is :

Maecht u quijt u schadelijck, al ist
u schoon seer lief en weert.

Quæ nocitura tenes.

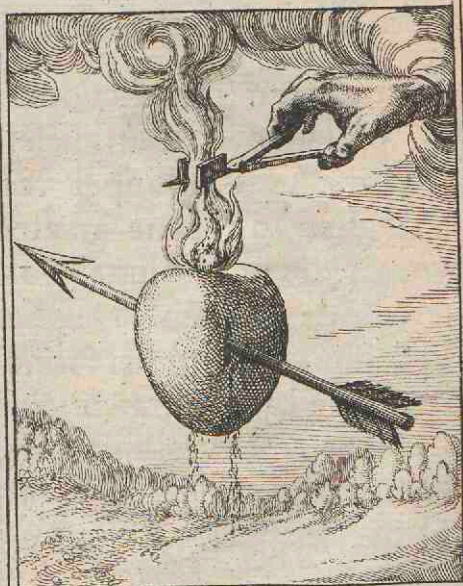

L I

Lootsmans water.

HEt sal veel lieden vreemt gheven dat Hick dese Sinnepop brenghe op de vryagie : dan voorwaer een goet Schipper, al hoe wel hy verstandigh ende wetende is in zijn neeringhe van de Zeevaert, soo sal hy nochtans op zijn eyghen kunde niet seylen, op alfulcke Zeehavens, daer men Lootsluyden ghewoonlijck is te gebruycken, dan besight beneffens zijn verstandt, eens anders ooghe ende voorsichtigheydt. Veel meer behoortmen in de onbedachte jonghe amoreufheyd een Lootsman te vrAGEN, wat Gronden ende Klippen in de Haven des Huwelijcks te wachten zijn : Dus dan sal't niet seer onbequaem zijn, met een Snuyter, dat is, met onder Liedn bestier ende raedt, de blaekkerende vlamme der Minnen te besnoeyen, ende brenghe de twee Kapen, dat is, Liefkens wil ende Vrienden raedt, over een : om alfoo met minder sorghe en beter avonture die aen te grypen, om dees Haven inne te seylen.

Lootsmans water.

LII

Veel Vlagghen/luttel Botters.

HEt is een spreekwoordt onder de Bootsghefellen, dat vvat Schipper veel Vlagghen op zyne masten voert, die gheeft luttel Botters in de Grutten. Desghe-lijcx ist met dese sobere Ionckers, die by der straten gaen proncken met veel Dienaers, en in haer Keucken is de Sopppe heel magher.

Veel Vlagghen,luttel Botters.

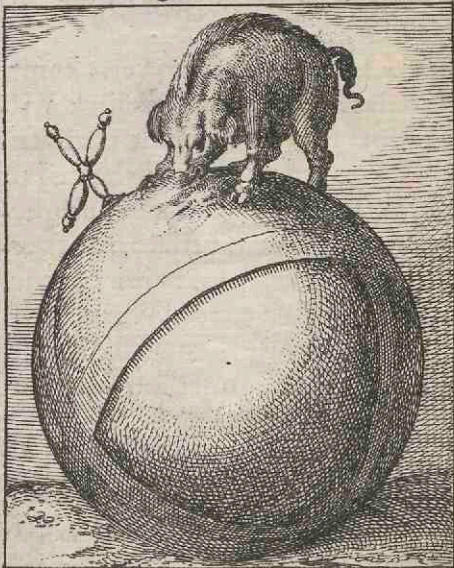
LIII

Als my Fortuijn tot hoogheydt
voert/
Soo laet ick gheen dreck ongher-
voert.

Als de ellendighe, arme of on-
guere menschen door eenighe
avontuere tot Regeringhe of Landt
bestuer gheset worden, soo en we-
ten zy niet hoe zy haer teghen ye-
der man draghen fullen; roeren het
al om, van oude Privilegien of Wil-
lekeuren, om haer goede deughd-
same Onderfaten te plaghen, soo
dat het oude spreek-woordt waer
wordt:

Als niet komt tot pet/
Ist allemans verdriet.

Als my Fortuijn tot hoogheydtvoert,
Soo laet ick gheen dreck ongheroert.

L I V

Och hoe slecht hebt ghy't.

ALs een mensch soo verre komt, dat hy op't vriendelijck willekoom heeten, handt douwen, omhelsen van zijn Landtsheere; of op jonste en juyghen van het gemeene volck hem verlaet, ja of vertrout, die is verre uyt zijn coursse, om te gheraken tot een ghewenschte Haven van ruste en veyligheydt. ende heeft het immer soo slecht, of hy een gladde Paling by de steert ghevat hadde: want Heeren jonste ende Volcks trouwe, staen soo vast ende onbeweghelijck, als de Weerhaen op de Kercks toren.

Och hoe slecht hebt ghy't.

L V

Virtus liberalior.

DE menschen die booghen
 hoogh van de miltheydt
 van de goede Fortuyne: maer
 vvat gheeftse? Rijckdom, ee-
 re en staet, diese in een ure of
 kleyne tijt vveder vvech neēt.
 Maer **de Deughd is veel mil-**
der; vvant zy gheeft ghaven
 die nimmermeer en beswijc-
 ken, als: VVijsheydt, matig-
 heydt, langmoedigheydt, en
 een vernoeght ghemoet, met
 alle andere van dierghelijcke
 aert.

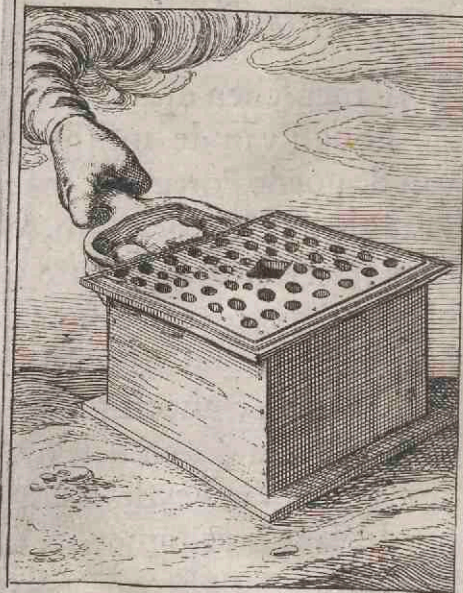

LVI

Mignon des Dames.

EEn Stoof met vier daer in, is een bemint Iuweel by onse Hollantſche Vrouwen, byſonder als de Sneeu-vlocken vlieghen, en de Haghel ende Rijp het lof van de boomen jaeght: die dan by henlieden de tweede plaetſe van gheacht te weſen wil bejaghen, die moet hem ſtellen om haer te dienen met een ſoete, boertighe, vermaeckelijcke praet, mydende alle dorperheyd en vilonie, ſonder haer kaeckelen ende ſnappen te berifpen, nimmermeer haer puys pronckende kleederen te bejocken; maer al pryſen wat zy doen en voortſtellen, dan ſal hy in haer gheſelſchap voor een volmaect Courtiſaen ghepreſen worden.

Mignon des Dames.

LVII

Alit non suffocat.

NIet meer wordt Gierigheydt met Rijckdom ghebluscht, als Vier met Olye: de Gulsigaert, al hoewel hy vā drinckē dorst krijght, soo fietmen hem nochtans van wijn en bier overladen gaen slingeren by der straten: de Hoveerdighe, wordt met eere, glorie, lof-tuyterye, soo verte verseylt, dat het hem selfs begint te walgen: de geyle Minnaer, wordt overstolpt door koever van schoone vrouwen en lamme leden: maer de Geltsuchtighe, weet noch sal weten zijns onversadigheydts eynde, reghel noch mate; latende zijn Erfghenamen de sorghe ende moeyten om te verteeren.

Alit, non suffocat.

LVIII

't Iffer niet in/ en 'tkomter uyt.

NOch in de Viersteen noch
in het Vieryfer en is gheen
vier ; maer vvordt daer uyt
gheslaghen met kracht : soo
is in een plomp verstandt
oock luttel vernufts : maer
krachtighe dvang doet daer
dickvvils uyt portelen , dat-
men niet soude achten daer
in bedeckt ende verborghen
te vvesen.

't Iffer niet in, en 'tkomter uyt.

LIX

In magnis & voluisse sat est.

EEn grootmoedigh ende verstandigh man, die zijn vernuft te werck set in dingen van grooter waerden, die van een Idioot niet verstaen kunnen worden, en bewijst met Reden dat zijn propositie of voorgheven voor goet wordt aenghenomen, al en valt dan juyst het eynde soo goet niet als men waent, soo blijft hy nochtans een treffelijck en fraeyer Man, die sulcke dinghen heeft derven voorgheven, en dat met waerschijnlijcke Reden vroet ghemaect, aen die ghene die het oordeel toequam, om aen te nemen voor goet, of te verwerpen voor quaet: want de Oordelaer is altijd meer gheacht, als de Voorghever ofte Ingenieur: daerom hebben wy hier ghestelt de Werelt-kloot op Vysels, met het woordt:

In magnis & voluisse sat est.

Dat is: In groote dinghen is de wille ghenoeghsaem.

L X

Dum vixit, vixit bene.

DEse Sinnepop wijst aen, met een Lijck daer een swart Dootkleedt over ghespreyt is, en daer op een bosch Sleutelen, met een Brief daer by, die men noemt *Beneficie van Inventaris*, dat is te segghen: Dat niemandt het Sterf-huys wil aentasten ende de schulden betalen, dan by *Beneficie van het Hof*, op conditie, soo de Reeckeninghe strecken mach. Want daer zijn veel lieden, die soo wel leven datse alle haer vrienden onterven, ghelijck *Terentius* seyt:

Dum vixit, vixit bene: sed hi ut seis non multum heredem juvant.

Dum vixit vixit bene.

Bessach.

Daer hebby't al.

Die al gheeft vvat hy heeft,
 die is niet meer schuldich,
 hy mach oock voor gheen
 quaet Betaler of Banckeroe-
 tier ghereeckent vvorden ;
 vvant alle VVetten (soo vvel
 Gheestelijcke als VVereltlijc-
 ke) afsclveren sulcken Man:
 Daerom stellen vvy dat hier
 in het lete van dese Reecke-
 ninghe ; ende vaert vvel.

Daer hebby't al.

Elck heeft de zijn.

Dit is de mijn

F. I N I S.